

משנה - יבמות - עיקר תוי"ט

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#) • [פרק י](#)
• [פרק יא](#) • [פרק יב](#) • [פרק יג](#) • [פרק יד](#) • [פרק טו](#) • [פרק טז](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ח

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ה

פרק י

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ו משנה ח משנה ט

פרק יא

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ז

פרק יב

משנה א משנה ב משנה ד משנה ה משנה ו

פרק יג

משנה א משנה ב משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט
ט משנה יא משנה יב

פרק יד

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד

פרק טו

משנה א משנה ב משנה ד משנה ה משנה ז משנה ט משנה י

פרק טז

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז

פרק א - משנה א

א חמש עשרה כו'. מנינא דהקא וכן דסיפא הרי אלו כו', למעוטי צרת אילונית שהכיר בה, או צרת קטנה ממאנת ביבם, גזרה משום צרת בתו ממאנת או צרת מחזיר גרושתו. גמרא: **ב** פוטרות. לא תני אוסרות, אף על גב דודאי אסורא איכא ליבם, ולחלץ נמי שיך למיסר, שאם אתה אומר חולצת אתי למימר דתתיבם, אלא משום שפיון דבמקום מצוה היא דאסורה ושללא במקום מצוה כגון נכרי שנעשה חתנו ולו אשה אחרת ומת מתרת אשתו לחמיו כדתנן במשנה ג', משום הכי תני פוטרות, דאי תני אוסרות משמע שהבת אוסרתה עליו לקח, והוא הדין שלא במקום מצוה. גמרא: **ג** פוטרות צרותיהן. דאלו הן עצמן דפטורות מלתא דפשיטא היא ולא איצטריך למתני, דודאי דלא אתי עשה דיבום ודוחה לא תעשה שיש בו כרת. והא דכתיב עליה כדמפרש הר"ב משום דרשא דלצור דאיצטריך ליה. גמרא: **ד** דאמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתה, הקשו כל העריות כלן להדדי. גמרא: **ה** מן החליצה. שנאמר ועלתה יבמתו השערה וגו' מאן יבמי וגו' וחלצה נעלו, כל העולה ליבום עולה לחליצה, וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה אלא תפטר: **ו** ומן היבום. להכי לא סגי ליה למתני מן החליצה לחדיה, לאשמעינן דמצות חליצה קודמת. גמרא: **ז** בקל וחמר כו'. ואף דאין עונשין מן הדין, הקא גלוי מלתא היא. אי נמי אתיא הנה הנה ואתיא זמה זמה, וטעם הסדר דלא ככתוב עין בגמרא: **ח** חמותו. שמת בעלה ונשא אחיו ומת בלא בנים. רש"י: **ט** דכתיב הקא כי ישבו אחים, והתם כתיב שנים עשר עבדיך אחים. ולא ילפינן מלוט דכתיב כי אנשים אחים אנחנו, דלהכי כתיב יחדו (המיחדים בנחלה). ואי כתיב יחדו לחוד הוה אמינא עד דמיחדי באבא ובאמא. גמרא: **י** ולא נקטה בדיוקא, אלא דבעי לפרושי לדברי הכל. מיהו אליבא דהלכתא קימא לן כרבנן דפרק ב' משנה ב' דאסורה עליו בין שנולד ואחר כך יבם ובין שיבם ואחר כך נולד. נמוקי יוסף: **יא** מישבו ילפינן, דיחדו הא איצטריך לעיל. ואין להקשות דלמה איצטריך דרשא דישבו, הא גבי בני יעקב לא מצינו אחים אלא כשהיו בעולם כאחד, דפשיטא דאפלו הכי אחין מקרו. תוספות: **יב** משום דלישנא דנמצאו הכי דיק, וכך מפרש רב אסי בגמרא דף י"ב. אבל רבא פסק הלכתא אפלו הכיר בה אחיו וקימה והויא אשתו לא מתסרא צרתה משום צרת הבת. ופרש רש"י דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום מצוה הוא דאסרה, והא פיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא ליבום כדתנן במשנה ה' פרק ח', הויא צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה.

פרק א - משנה ב

{יג} **מתה כו'.** הָא דְלֹא נִקְט מֵאַנְה אוּ שְׁנַמְצָאת אֵילוּנִית, מְשׁוּם דְּמִתְנִיתִין אֲתִיָּא לְאַשְׁמַעִינָן אֶפְלוּ כְּנֵס וּלְבִסוּף גֵּרֵשׁ, וּבְמֵאַנְה וְאֵילוּנִית אֵין שׁוּם חֲדוּשׁ, דְּבִטְלִי לְהוּ קְדוּשֵׁי קִמְאִי כו'. אֵי נְמִי מְשׁוּם דְּקִאֵי אַאֲחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת הָאֵלוּ, וּמֵאַנְה וְאֵילוּנִית לֹא שִׁיךְ בְּכָל הָעֲרִיּוֹת הָאֵלוּ. תּוֹסְפוֹת: **{יד}** **חולצת כו'.** וּבְרִישׁ פְּרָק י"ג תֵּנּוּ בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים מִמֵּאַנְתּ בִּיבָם, וְשָׁם מְשֻׁנָּה ז' אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִלְּמַדִּין שֶׁתִּמְאֹן, וְכֵן פָּסַק הַר"ב שָׁם. וּלְכַלֵּי עֲלָמָא אִם מֵאַנְה מֵאַנְה, אֶפְלוּ הֵכִי תֵּנּוּ הֵכָא דְלַעוּלָם צְרַתָּה חוֹלְצַת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, וְאֵין לָהּ תִּקְנָה בְּמֵאוּן כְּדִמְפָּרֵשׁ בְּגִמְרָא, מְשׁוּם דְּמִשְׁעַת נְפִילָה נִרְאִית כְּצֶרֶת בְּתוֹ, וְהִלְכָּךְ גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תִּמְאֹן לְיַבּוּמֵי צְרַתָּה, דְּלֹא לְזִלוּלֵי בְּצֶרֶת עֲרוּהָ דְלָמָּא אֲתִי לְמִשְׁרֵי:

פרק א - משנה ג

{טו} וְהֵי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה דְלַעִיל נְמִי כְּשֶׁנֶּשְׂאוּ לְאַחֲרִים צְרוּתֵיהֶן מִתְרוֹת, וְאֵלוּ חֲמִוּרוֹת דְּאַסוּרוֹת וְצְרוּתֵיהֶן מִתְרוֹת:

פרק א - משנה ד

{טז} **ובית הלל מכשירים.** פְּשִׁיטָא. לְאַפּוֹקִי דְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי דְאָמַר בָּאוּ וּנְתִיקוּן לְהֵם לְצְרוֹת שְׁיֵהִיו חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְמוֹת, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּבֵית הַלֵּל מְכַשִּׁירִין, דְּאֶפְלוּ תִּקְנִיתָא דְרַבָּנָן לִית לְהוּ בְּצְרוֹת דְלַחְלָצוּ. גְּמָרָא: **{יז}** **נתיבמו וכו'.** הָא תּוֹ לָמָּה לִי, אֵיזִידִי דְתֵּנִי חֲלָצוּ תְּנִי נְמִי נְתִיבְמוּ. גְּמָרָא: **{יח}** **לא נמנעו בית שמאי כו'.** לֹא נִצְרַכָּה אֶלָּא לְצָרָה עֲצָמָה, דְלִדִּידָהּ אֶסוּרָה לְשׁוּק בְּלֹא תִּהְיֶה וְגו', דְאֵלוּ בְּנֵי הַצְּרוֹת לֹא שִׁיךְ לְאַמְנוּעִי, דְּבִנֵּי חִיבֵי לְאוּיִן נִינְהוּ וּכְשָׂרִים: **{יט}** **פל כו'.** מִהֵכָא שְׁמַעִינָא דְמוֹדִיעֵי לְהוּ, דְאֵי מִרִּישָׁא

איכא למימר דלא מודיעי, והא דלא נמנעו דצרה קלא אית לה והוי ידעי. גמרא: **[כ]** עושין כו'. לבית הלל נמי דאיצטריך, דאשכחן נמי דמחמרי בטמאה פדתנן במסכת עדיות. תוספות יום טוב: **[כא]** לאו אפלוגתיהו פרכינן, דעד כאן לא נשנית פלגתא, ואמאי לא פרכת עליה. אלא כי פריך על לא נמנעו וכו' דאלו עשו כדבריהם. ועין תוספות יום טוב:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

[א] מאמר כו'. למאי דפסקינן פרבי יהודה בן בתירא דמשנה ט' פרק ד' דיש זקה, כלומר דמשעה שמת בעלה נעשית שומרת יבם וזקוקה לו וחשובה כארוסתו, מפרש הכי בגמרא הוא הדין אף על גב דלא עביד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מיבמה, והא דקתני מאמר לאפוקי מדבית שמאי דמשנה ה' פרק ג' דמאמר קונה קנן גמור ותפטר אף בלא חליצה, קא משמע לן דאינו אלא מדרבנן: **[ב]** ונקרא מאמר לפי שאין קדושין אלא באמירה ולא בשתיקה כו', אבל יבום אפלו בשוגג דקסבר אשה אחרת היא קניא, והא דנקט בכסף הוא הדין בשטר. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ב

[ג] ואחר כך כו'. אפלו הכי קרא קאמר ויבמה, עדין יבומי הראשונים עליה: **[ד]** עשה כו'. לא איצטריך, דמרישא שמעינן לה, אלא דאידי דמתני לה ברישא מתני לה נמי בסיפא. תוספות: **[ה]** וברישא לא פליג. ולא קשיא אם בן רישא לא איצטריך דמסיפא שמעת לה, דכל שכן הוא, דלא זו אף זו קתני. גמרא: **[ו]** חולץ. לפי שהיבם מסייע בחליצה שצריך שיתפנו לחלץ, תני שפיר חולץ בכלה מכילתין לבד ממשנה ד' פרק י"ב,

פרק ב - משנה ג

{ז} נראה לי לפרש דאיהיא קאי ולא אצרתה. ועין תוספות יום טוב: {ח} ואף בבתו מאנוסתו משפחת לה אלא דבנשואין קמירי:

פרק ב - משנה ד

{ט} גמרא. משום דשיכא בדורותיה ערוה דאורייתא שהיא אמו: {י} טעמא דגזרו משום אם אמו כו' משום דתרוניהו אמא רבתא קרי להו: {יא} משום דיש בדורותיה ערוה דאורייתא דהינו אשת אב: {יב} דלא חישינו דמחלפה באשת אבי האב, דאדם רגיל ושכיח דאזיל למשפחת אביו ויודע שיש קרבה יותר מאמו, הלכך לא מחלפי: {יג} כלם בלבד משמע: {יד} הואיל ושיכי בדורותיה אסור פלה דאורייתא שהיא אשת בנו: {טו} הינו בלבד, דאין דורותיה אסור דאורייתא: {טז} נראה שסובר גם בזה דיש להם הפסק (וכן בכלהו עד סוף), וכן דעת הרמב"ם. ורבים חולקים: {יז} קדשה כו'. וקרי להו אסור קדשה דכתיב קדשים יהיו לאלהיהם. גמרא. ובאלמנה לכהן גדול כתיב כי אני ה' מקדשו. והואיל ואינו אלא אסורי לאוין, כליל לגביהו ממזרת ונתינה שאינו גם כן אלא בלאו, ואף על פי שלא נמצא בהם קדשה: {יח} אלמנה לכהן גדול וגרושה כו'. דאף על גב דאתי עשה ודחי לא תעשה, דמצות יבום גדולה מחליצה, גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, דכבר קים העשה. גמרא. וכתבו התוספות דלאו דוקא נקט, דהא אפלו גמר ביאה ראשונה אסור, דיבמה נקנית בהעראה, והנה ליה למימר אטו גמר ביאה. תוספות חדשים: {יט} וחלוצה. פרש הר"ב במשנה ג' פרק ט' דמדברי סופרים היא, והא דשנאוה בכמה מקומות עם הגרושה בדברים שהן מהתורה לאו בדוקא, אלא אשגרת לישנא היא. תוספות, וכן כתב בית יוסף:

פרק ב - משנה ה

[כ] דממתניתין דלעיל בבת ישראל לנתין ולממזר דחולצת לא שמענו, דהוה אמינא כששניהם ממזרים, אבל כשאחיו המת פשר אין אחיו ממזר זוקק את אשתו, קא משמע לן. תוספות. וטעמא מאי, הואיל והוא בנו לפוטרו מן היבום כדלקמן, הלכך מזקק נמי זקיק: **[כא]** גמרא. וקאמרין דסלקא דעתך הואיל ואינו מטמא לאשתו פסולה הכי נמי לא לטמא לאח פסול, קא משמע לן, דשאני התם דלאפוקי קימא, הכא אחיו הוא: **[כב]** ופריך בגמרא האי בשבעה אמות כתיב, ומשני כי יסיר לרבות כל המסירים מאחרי ה', דלגופיה לא איצטרין טעמא. ועין תוספות יום טוב: **[כג]** והלכך בנה ליכא ביה משום הסרה, וכל האסור משעה ראשונה נעשה, שהוא מוציא זרעו מכנפי השכינה, אבל אחר שנולד אין הסרתו כלום, דעובד פוכבים גמור הוא. הרי"ן. וצריכין תרי קראי, חד לשפחה וחד לעובד פוכבים, דאי משפחה הוה אמינא דאין לה חיס כלל ואלו עובד פוכבים יש לו חיס דכתיב בלאדן בן בלאדן כו', ואי מעובד פוכבים הוה אמינא משום דלא שיקא במצות אבל שפחה אתקיש לאשה. גמרא: **[כד]** פוטור כו'. דאמר קרא וכן אין לו, עין עליו. דהוי מצי למכתב אן בלא יו"ד, כמו מאן יבמי, מאן בלעם. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **[כה]** מפתו כו'. אם הנה או קלל את אביו חייב מיתה. רש"י. בגמרא מוקי לה כשעשה תשובה, דאם לא כן היא כתיב ונשיא בעמך לא תאר. ואף דהוי מעות לא יוכל לתקן (עין פרק קמא דחגיגה משנה ו'), הינו דעונו נזכר הואיל והממזר קים, אבל עושה מעשה עמך מקרי כיון ששב:

פרק ב - משנה ו

[כו] משתי אחיות. והוא הדין בשתיים אחרות שאחת ערוה עם האחרת, אלא דהספק שכיח יותר בשתי אחיות, שבקל אינן נפרות, מה שאין כן אשה ובתה וכל שכן בת בתה וכו', משום הכי נקט אחיות: **[כז]** ואינו יודע כו'. אפלו לא הברו בשעת הקדושין, שנמצא שאי אפשר שיבא על אחת מהן, אפלו הכי שתייהן צריכות גט כמפרש במשנה זו פרק ב' דקדושין, דאינו יודע משמע נמי אינו יודע כמו שכתבו התוספות: **[כח]** שאם נמלכו בבית דין ועברו יוציאו, כיון שעברו על דברי בית דין. הרא"ש: **[כט]** קדמו וכנסו. אפלו בקדושין, דזקה דרבנן היא ותפסי קדושין באחותה, אלא שאומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה כדתנן במשנה ט' פרק ד'. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ז

[ל] וְאַחַד מֵיָבֵם. צָרִיכָא, דְּמָהוּ דְּתִימָא לְגִזְרֵי דְּהִנֵּי תִּירֵי לֹא יִיבֵם חַד מִנֵּיהּוּ אִטּוּ אַח יְחִידִי, קָא מְשַׁמַּע לֵן. וְדוֹקָא מְחַלְצֵ וְהִדְר יְבוּמִי, אֲבָל יְבוּמִי בְּרִישָׁא לֹא, דְּהָא פִּגְע בִּיבְמָה לְשׁוּק. גְּמָרָא: **[לא]** אֵין מוֹצִיאֵין. אֲפֹלוּ הֵם כְּהֵנִים, דְּהָא סְתֵמָא וְדָאֵי קִתְּנִי, וְטַעֲמָא דְּחִלּוּצָה לְכַהֵן דְּרַבְּנָן הִיא וְסַפֵּק לֹא גִזְרוּ. גְּמָרָא: **[לב]** שְׁנַיִם. צָרִיכָא, דְּמָהוּ דְּתִימָא כִּיּוֹן דְּלִבְסוּף תִּירוּיָהוּ מִתְּיַבְמִין, הֵד לְהָאֵי בֵיתָא וְהֵד לְהָאֵי בֵיתָא, אֲתוּ לְמִימַר מַה לָּנוּ וְלְחִלּוּצָה, וְדִלְמָא מִיבְמוּ בְּלֹא חִלּוּצָה, קָא מְשַׁמַּע לֵן. גְּמָרָא:

פרק ב - משנה ח

[לג] וַיִּלְפִּינּוּ בְּגִמְרָא מְדַכְתִּיב כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו, הוֹקְשָׁה יְשִׁיבַת אַחִים זָה לְזָה לְעֵנְיוֹן יְבוּם, וְאִם קָדָם הִקְטָן זָכָה. וּמְשׁוּם הֵכִי בְּכוֹר נָמִי לֹא דוֹקָא, וְאִם אֵין שָׁם בְּכוֹר הַגְּדוֹל שְׁבָאֲחִין כּוּי, וְהִינּוּ דְּתַנּוּ מְצוּה בְּגִדּוֹל וְלֹא תַנּוּ מְצוּה בְּבְכוֹר וְקָרִי לִיה בְּכוֹר שְׁאֵינוּ נוֹטֵל בְּרָאוּי כְּבְכוֹר. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[לד]** מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא מְגִזְרָה שׁוּה דְּנִאֲמַר כָּאֵן יְקוּם עַל שְׁם אַחִיו וְנִאֲמַר לְהֵלֵן עַל שְׁם אַחִיהֶם יְקָרְאוּ בְּנַחֲלָתָם, אִף עַל גַּב דְּבְכָל הַתּוֹרָה אֵין מְקָרָא יוֹצֵא מִיַּדִּי פְּשׁוּטוֹ הֵכָא אֲתִי גִזְרָה שׁוּה וְאַפְקֵתִיה לְגַמְרִי, דְּאֵין צָרִיד לְקֵרוֹת לְבָנוּ בְּשֵׁם אַחִיו כָּלֵל. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[לה]** וְאִם כְּנִס. דְּעַת הַרְשָׁבִיא שְׁאֲפֹלוּ לֹא כְּנִס בְּנִשׁוּאֵין אֲלָא שְׁקָדֵשׁ אֵין מוֹצִיאֵין מִתַּחַת יָדוֹ, שְׁכָל הַצְּרִיכָה גִט מוֹצִיאֵין קָרִינָן בֵּיה, וְאֵין מוֹצִיאֵין בְּדִיעֵבַד. וַיֵּשׁ חוֹלְקִין: **[לו]** אֵין מוֹצִיאֵין. דְּבִרְנָה לֹא מְפָקִי אִשָּׁה מִתּוֹתֵי בְּעֵלָה דְּכִתִּיב דְּרָכִיה דְּרָכִי נַעֵם כּוּי, וְלֹא דוֹקָא רְנָה אֲלָא אֲפֹלוּ בָּא עַל הַשְּׁפָחָה וְעַל הַנְּכָרִית בְּוֹדָאֵי. וּבִתּוֹסֵפְתָא קִתְּנִי לָהּ בְּהִדְיָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[לז]** כְּלוּמַר שְׁטוּעֵנִין עָלְיוּ דְּבָרֵי לְעֹז.

פרק ב - משנה ט

[לח] וְאִם תֵּאמַר מֵאֵי שְׁנָא מְאוֹתָן נְשִׁים שְׁאֵין נֶאֱמָנוֹת לּוֹמַר מִת בְּעֵלָה וְאִף עַל פִּי כֵן נֶאֱמָנוֹת לְהִבִּיא אֶת גִּטָּה כּוּי מְשׁוּם דְּאִיכָא כְּתָבָא, יֵשׁ לּוֹמַר דְּהֵתָם

כִּיּוֹן דְּמִשּׁוּם אֵיבָה בְּלַחֹד הוּא דְּחִישִׁינָן לֹא מְעִילָא נְפִשָּׁה לְשִׁקּוּרִי, כִּיּוֹן
דְּאִפְשָׁר דְּאֵתִי בְּעֵלָה וּמְכַחֵשׁ לָהּ חִישָׁה וּמְרַתְתָּה, אֲבָל הֵכָא דְּחִישִׁינָן שְׂמָא
יִצְרוּ תְּקִפוֹ מְשַׁקֵּר וְדַאי כִּיּוֹן דְּעֵלִיָּה סְמַכִּינָן. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[לט]** לְקַמֵּן בְּרִישׁ
פְּרָק י', וְשָׁם מְפָרֵשׁ טַעְמָא: **[מ]** דָּאָף עַל גַּב דְּאִמְרַהּ הִרְגָּנוּהוּ נַעֲשֵׂה כְּאִמְרַהּ
אֲנִי הֵייתִי עָם הוֹרְגִיו. תּוֹסְפוֹת:

פרק ב - משנה י

[מא] בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ דְּהָא דְּקִתְנֵי מִפְּנֵי שְׁהוּא בֵּית דִּין, לֹא דְּתִלְתָּא מְהִימְנֵי
הָא תְּרֵי לֹא, דְּתֵרֵי נְמִי מְהִימְנֵי, אֶלָּא אֲשַׁמְעִינָן דְּאִין מְאֹן פְּחוֹת מְשַׁלְשָׁה,
לְאִפּוֹקֵי מִמָּאן דְּאִמְרַהּ בְּפָרֵק קַמָּא דְּסִנְהֶדְרִין מְאֹן בְּשַׁנִּים. וְלִפִּי זֶה צְרִיךְ
לִזְמַר בְּהֵרֵב דְּקִימָא לָן כּוּי בְּשַׁלְשָׁה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[מב]** שְׁהִיו
כוּי. דְּלֹא לְשָׂא אֶת זֶה נְתִכּוֹן. רַש"י: **[מג]** וְמִתּוּ. דְּאִלוּ נְתַגְרָשׁוּ וְהִבְעֵלִים
גְּרָמוּ הִגְרוּשִׁין אֲסוּרוֹת כְּדִאִיתָא בְּגִמְרָא: **[מד]** מְפָרֵשׁ בְּש"ס דְּלַעֲד הַמְעִיד
עַל בְּעֵלָה שְׁמִית לֹא תִנְשָׂא אֶלָּא כְּשֶׁנְּתַגְרָשָׁה, אֲבָל כִּי נְתַאֲלֻמְנָה קִימָא לָן
דְּהוּיָא קְטֻלָּנִית וְאֲסוּרָה לְנִשְׂא: **[מה]** לְבָנִיהֶם. כָּל שְׁכֵן לְאֲבִיהוֹן דְּמִתְרִים,
דְּלֹא חִישִׁינָן שְׂמָא יִזְנָה מִתִּיר זֶה עֲמָה מְשׁוּם שְׁהֵבֵן בּוֹשׁ מְאֲבִיו: **[מו]** וּבְעַד
אֶחָד שְׂאִמְרַהּ מִת צְרִיךְ לִזְמַר בְּהִיתָה אוֹמְרַת בְּרִי לִי שְׁמִית. דְּאִי לֹא תִימָא
הֵכִי הִיא קִימַת בְּאֲשֶׁם תְּלוּי שְׁהֵרֵי סִפְק הוּא לָהּ. גְּמִרָא כְּתִבּוֹת דִּף כ"ב
וְלְקַמֵּן פְּרָק ט"ו מְשַׁנָּה ה': **[מז]** דְּאָז נְאֻסְרָה עַל הַבּוֹעֵל מְדִאוּרִיתָא, מַה
שְׂאִין כֵּן בְּכֻלָּהוּ, וְהִינוּ טַעְמָא דְּאִם בְּאוּ עַדִּי כְּעוֹר בְּלִבְד שְׂאִם כְּנִס לֹא
יוֹצִיא, שְׂלֹא נְאֻסְרָה לְבוֹעֵל, וְאִפְלוּ בְּהַדִּי קֵלָא דְּלֹא פְּסִיק: **[מח]** נְרָאִין
דְּבָרֵיו כְּדַבְּרֵי הַרִי"ף וְהַרְמְב"ם דְּבִנְטָעוֹן קְאָמְרִי, וְלֹא כְּפָרוּשׁ רַש"י דְּמְפָרֵשׁ
שִׁישׁ לָהּ בְּנִים מְבַעֲלָה הָרֵאשׁוֹן:

[א] אַרְבַּעָה אַחִין. לֹא מִבְּעֵינָא שְׁלֹשָׁה אַחִין שְׁנַיִם מֵהוּ נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אַחִיּוֹת וּמֵתוּ, דִּתְרוּיָהוּ עָלֵיהּ רַמְיָא וְזִקְתּוּ חֲמוּרָה כּוּי, אֶלָּא אֶפְלוּ אַרְבַּע דְּנַפְלֵי קַמִּי תְּרֵי אַחִי, דְּלֹא אֶלִימָא זִיקְתָּא דְּקַמָּא דְּמִנְיָבָם, דְּמַצִּינוּ לְמִימַר הַאִידָּהּ הִיא דְּרַמְיָא עָלֵיהּ וְאַחוּתָהּ עַל אַחִיו, אֶפְלוּ הֵכִי אֶסִירִי. רַשִׁי: **[ב]** שְׁתֵּי אַחִיּוֹת. אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ אוֹ אִשָּׁה וּבֵת בִּתָּהּ וְכִיּוֹצֵא בּוּ. עֲנִין הַדְּבָרִים שְׁהֵם שְׁתֵּי נְשִׁים שְׁהָאֲחַת מֵהוּ עָרוּהּ עִם הָאֲחֵרַת וְאִי אֶפְשָׁר לְשָׂא שְׁתֵּיהוֹן מִשּׁוּם עָרוּהּ. הַרְמַבְ"ם. וְנִקְט אַחִיּוֹת מִשּׁוּם דְּמַנְיָהוּ יְלַפִּינוּ (עַן רִישׁ פֶּרֶק קַמָּא בְּהַר"ב): **[ג]** וְלִיכָּא לְמִימַר דְּכִי חָלִיץ חַד לְחַדָּא דְּלִיבָם אִידָּהּ לְאִידָּהּ, דְּכָל יְבָמָה שְׁנַאֲסָרָה שְׁעָה אַחַת עַל יְבָמָה הָרִי הִיא כְּאַשְׁתְּ אַחַ שְׁיֵשׁ לוֹ בְּנִים וְאַסּוּרָה לְעוֹלָם. וְלֹא דְּמִי לְמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ב', דְּהֵתֵם לָאוּ יְבָמָה הִיא. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג - משנה ב

[ד] אַחַת כּוּי. בְּגַמְרָא, הָא תְּנִי חַדָּא זְמַנָּא בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' אַחוּתָהּ שְׁהִיא יְבָמָתָהּ כּוּי, וּמִשְׁנֵי צְרִיכָא, דְּאִי מְהֵתֵם מִשּׁוּם דְּלִיכָּא לְמַגְזֵר מִשּׁוּם שְׁנֵי, דְּהֵתֵם לִיכָּא אֶלָּא חַד אַחָא, אֶבֶל הֵכָּא דְּאִיכָּא לְמַגְזֵר דְּלִמָּא שְׁנֵי אֲתִי לְיַבּוּמֵי כְּאַחִיו אִימָא לְגִזֵּר, קָא מִשְׁמַע לּוֹ. וְאִי מְהֵכָּא, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שְׁנֵי וְלֹא מִינְיָבָם קָא מוּכַח דְּאַחוּת זְקוּקְתּוּ אֶסּוּרָה וְלֹא אֲתִי לְמִשְׁרֵי בְּעַלְמָא, אֶלָּא יְדַעִינוּ מְדַהֲאֵי מִינְיָבָם וְהִיא לֹא מִינְיָבָם דְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּעָרוּהּ לֹא רַמְיָא קַמִּיָּהּ, אֶבֶל הִיכָּא דְּלִיכָּא אֶלָּא חַד אַחָא אִימָא לְגִזֵּר דְּלִמָּא אֲתִי לְמִשְׁרֵי אַחוּת זְקוּקְתּוּ בְּעַלְמָא, צְרִיכָא: **[ה]** אֶסּוּר בְּשְׁתֵּיהוֹן. מוּקִי בְּגַמְרָא כְּגוֹן דְּנַפְלָה הֵךְ דְּאִינָה חֲמוּת בְּרִישָׁא, דְּכִי נַפְלָה הַחֲמוּת בְּרִישָׁא וְאִזְל חֲתוּ וְיִבָּם הֵךְ דְּאִינָה חֲמוּת, הוּיָא חֲמוּת לְגַבֵּי אִידָּהּ יְבָמָה שְׁהֵתְרָה וְנַאֲסָרָה וְחִזְרָה וְהֵתְרָה, דִּתְחִזֵּר לְהֵתְרָה הָרִישׁוֹן. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[ו]** אֶסּוּר מְצוּה. בְּגַמְרָא הָא תְּנִינָא חַדָּא זְמַנָּא בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' אֶסּוּר מְצוּה כּוּי. וּמִשְׁנֵי הֵתֵם אֶסּוּר מְצוּה לְחוּדָא, הֵכָּא אֶסּוּר מְצוּה וְאַחוּתָהּ, סְלָקָא דְּעֵתְדָּהּ אֶמִינָא מִשּׁוּם מְצוּה עֲבוּד רַבָּנָן שְׁתַּתְּקִים מְצוּת יְבוּס וְלֹא הָעֵמִידוּ אֶסּוּר זְקָה דְּמַדְּבַרְיָהֶם לְאַסֵּר אֶת אַחוּתָהּ הִיכָּא דְּהוּיָא עָלֵיו אֶסּוּר מְצוּה, קָא מִשְׁמַע לּוֹ:

פרק ג - משנה ג

ז) אחת. בגמרא הא תו למה לי הינו הך מה לי לחד מה לי לתרי. צריכא דאי אשמועינן התם משום דאיכא שני דמוכח, אבל הכא דליכא שני דקמוכח שהרי שתייהן מתיבמות ואתו למשרי אחות זקוקה, ואימא לא ליבמו, קא משמע לן. ואי אשמועינן הכא אדרבא תרויהו מוכחי אהדדי שזה לא יוכל לשא את האחרת, וכן זה, מוכח מלתא שזו אסורה על זה וזו על זה, לפיכך ליכא אחות זקוקה, אבל איך לא, צריכא: **ח) וזו כו'.** גמרא זו למעוטי אסור מצוה לזה ואסור מצוה לזה. וצריכא, דמהו דתימא כי לא אמרינן אוקי אסור מצוה במקום אסור ערוה להתיבם אחותה היכא דאין אסור מצוה אלא באחת ולשני שתייהן זקוקות, דאיכא למגזר משום שני, אבל היכא דליכא למגזר משום שני אימא להאי אוקימנא אסור מצוה במקום אסור ערוה, וכן להאי וליבמו, קא משמע לן. ואתי נמי שפיר דלא תני וזו כו' במתניתין דלעיל, דאם כן לא אתי למעוטי מידי דאסור מצוה בהדיא קתני לה התם. תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ד

ט) אשה ובתה. דהני שכיח טפי שיהיו נשואות לשני אחין מבתו ובת בתו השנויות בתחלה בריש מכילתין, להכי נקטינהו, והוא הדין לכל העריות. והא דפריש להו תנא הכא נראה לי דמשום רבי שמעון נקטיה, דלא תימא דוקא באשה אל אחותה פליג דמינה יליף ובשאר עריות מודה, דכלה מתינתין משום דרבי שמעון נקטה: **י) הרי כו'.** דסבירא ליה יש זקה, לפיכך חולצות מדאורייתא ולא מתיבמות מדרבנן. נמוקי יוסף: **יא) הינו כשנפלו לפני אח אחד,** דנעשו צרות, דכשנפלו לפני שני יבמין לא פליג, והינו טעמא דלא פליג בארבעה אחין לעיל. תוספות והרמב"ם: **יב) אחת כו'.** מפרש בגמרא דמשום רבי שמעון קתני לה דמהו דתימא הואיל וסבירא ליה דזקה דאורייתא לגזר באחת מהן ערוה משום אחיות דעלמא ולא ליבם לאחותה של הערוה, קא משמע לן: **יג) חולצות.** פריד בגמרא הא אמר רבי שמעון דזקה דאורייתא ולפטר בלא חליצה כו', ומשני גזרה משום דהאי אסור מצוה דעלמא שאינה אחות ערוה, דאתו לפטר נמי בלא חליצה, שיאמרו דאסור מצוה הוי כערוה ויוצאת בלא חליצה, ובאחותה דאסור מצוה נמי גזרו לחלץ. ואף על גב דבערוה לא גזרו משום אחותה, שאני ערוה דכלי עלמא גמירי לה וידעו דלא רמא קמיה, ואחותה לאו אחות זקוקתו היא ולא אתי למשרי בעלמא, אבל ערוה דנעשות צרות לרבי שמעון לאו כלי עלמא גמירי לה ואי אתיא ומפקא בלא חליצה אתי נמי למיפק אחותה שהוא אסור מצוה בלא חליצה ונפיק מינה חורבא לאסור מצוה דעלמא:

פרק ג - משנה ה

{יד} והוא הדין בנשוי נכרית, אלא לאשמועין דסגי ליה נמי במפנה, דאלו במתניתין אחרין לא סגי ליה במפנה. נמוקי יוסף: **{טו}** ולשון רש"י ככנוסה דמ"א. וכתבו התוספות דלביית שמאי אפלו מדאורייתא: **{טז}** לפי שהמאמר דוחה לאחותה דחיה גמורה. והני מילי ביבמה דחזיא לכלהו מילי דיבמה, להתיבם ולחלץ, כי הכא, הלכך חזיא למקצתיהו למאמר לדחות אחותה דחיה גמורה, אבל בריש פרקין דקדם שיעשה מאמר כבר נפלו שתייהו ולא חזון לכלהו מילי דיבמה, דהא לא מצי ליבומי, הלכך למקצתה למאמר נמי לא חזיא שתדחה את אחותה דחיה גמורה, ומשום הכי תנן התם בית שמאי אומרים יקימו דוקא בדיעבד, אבל לכתחלה לא מצי חד לעשות מאמר ותדחה אחותה והלה יכניסנה, משום דלא חזיא לכלהו לא חזיא למקצתה, כמפרש בגמרא: **{יז}** זו היא כו'. למעט הך דרבי יהושע דבמשנה ז' פרק י"ג דקאמר נמי אוי לו כו', אלא אי פרבן גמליאל אי כרבי מאיר דפליגי התם. גמרא: **{יח}** אוי לו כו'. כלומר ראוי לו להצטער שהפסיד אשתו בלא פשיעתו, ומשום הכי בשאר דוכתי בפרק ד' ובפרק י"ד דתני נמי תצא אשתו כו' לא קתני אוי לו, משום דבהנהו איהו דאפסיד אנפשיה דפשע שהכניס עצמו בספק. תוספות:

פרק ג - משנה ו

{יט} הראשונה. לנפילה. רש"י: **{כ}** ותמהו התוספות דהרי כבר תני לאפוקי מבית שמאי, ויש לומר דאי לאו משנה יתרה הוה דיקינן מתניתין כפשטא דמשמע דוקא עשה בה מאמר: **{כא}** הראשונה. לנשואין. רש"י. והתוספות גרסו השניה:

פרק ג - משנה ז

{כב} ומהרמב"ם למד בן, שכתב לפי שאני מספק אם אסורה משום ערוה ותהיה צרתה פטורה מן החליצה כו' או אסורה עליו מדרבנן כו' והיא

כְּמוֹ שְׁנֵי וְצֵרֶת שְׁנֵי אוֹ חוֹלְצֵת אוֹ מְתִיבָמֶת, וּלְפִיכֵךְ תַּחֲלֹץ לְהַחֲמִיר. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וּבְחִבּוּרוֹ חֲזַר בּוֹ וּפְסֵק בְּפְשִׁיטוֹת דְּהִיא וְצֵרֶתָהּ פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה כּוֹי, וְהוּא מְבֹאֵר בְּגִמְרָא דְכָל יְבָמָה שְׂאִינִי קוֹרָא בֵּהּ בְּשַׁעַת נְפִילָה כּוֹי הָרִי הִיא כְּאִשֶׁת אָח שְׂיִישׁ לָהּ בָּנִים, וְכֵן כְּתָבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים לְהַלְכָה מְרוּחַת. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים: **[כג]** גֵּרֶשׁ כּוֹי וּמֵת כּוֹי. וְקָשָׁה, דְּבָרִישׁ פְּרָק א' תִּנּוּ וְכָלָן שְׁגָרְשׁוּ מִתְרִין, וְאֵלּוּ הִכָּא טַעְמָא שְׁגָרְשׁ וְאַחַר כֵּךְ מֵת נְשׁוּי נְכָרִית, אֲבָל מֵת וְאַחַר כֵּךְ גֵּרֶשׁ לֹא הִתְרָה לְפִי שְׁקָדָם שְׁגָרְשָׁה הִיָּתָה זְקוּקָה לְשָׁנֵי אַחֲיוֹ נְשׁוּאִין שְׁתֵּי אַחֲיוֹת וְהוּהוּ לִיהַ צֵרֶת אַחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה וְהִלְכָד אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית. וְתַרְץ הָרִי"ף דְּהִתָּם גְּבִי עֵרְוָה כְּגוֹן דְּגָרְשָׁה מִקְמִי דְּנִפְלָה לָהּ קְמִי יְבָמָה מִהֲנִי בֵּהּ גְרוּשִׁין, דְּכִי נִפְלָה צָרָה קְמִי יָבֵם בְּהִתְרָא נִפְלָה קְמִיָּה, אֲבָל הִכָּא גְבִי נְכָרִית כִּיּוֹן דְּבִשְׁעַת נְפִילָה בְּאֲסוּר זְקָה נִפְלָה קְמִיָּה לֹא מִהֲנִי בֵּהּ גְרוּשִׁין וְלֹא מִיָּדִי. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְאִם תֵּאמַר וְהֵאִידָּ כְּנִסָּה הַמְּגֵרֶשׁ, וְהֵא הִנֵּה לִיהַ צֵרֶת אַחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא חָשַׁב צֵרֶת אַחוֹת אִשָּׁה בְּזָקָה אֲלֵא כְּשִׁמַּת אַחֲיוֹ וְנִפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְפָנָיו, אֲבָל כְּשִׁחִי לֹא. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֵבִיא דְּעוֹת הַפּוֹסְקִים אִי בְּעִינָן כְּנִסָּה דְּוָקָא אֲפֵלוּ לֹא כְּנִסָּה:

פרק ג - משנה ח

[כד] לְמֵאֵי דְּפָרֶשׁ הָרִי"ב בְּמִשְׁנֵה ד' פְּרָק א' דְּבָבָא מְצִיעָא דְּאַרְבַּע אַמוֹת בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים (וְעִין פְּרָק ד' דְּפָאָה מִשְׁנֵה ג' בְּהָרִי"ב) לֹא תִקְיֵנוּ הָא דְּקָאֵמַר הִכָּא בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים לָאוּ דְּוָקָא אֲלֵא בְּסִמְטָא אוֹ בְּצַדֵּי רִשׁוֹת הָרַבִּים וְקָרוּ לִיהַ רִשׁוֹת הָרַבִּים לְפִי שְׂאִינֵנוּ רִשׁוֹת הַיְחִיד. הָרִי"ן: **[כה]** זֶהוּ כּוֹי. לְמַעוּטֵי זְמַן, דְּלִיכָא בְּקִדּוּשִׁין כְּמִבְאָר בְּגִמְרָא. וּמִסְפָּקָא לְרִי"י כְּתָב בְּכָתָב יָדוֹ וְאִין עָלָיו עֵדִים אִי מִהֲנִי בְּקִדּוּשִׁין אוֹ לֹא, דְּכִיּוֹן דְּאִין צָרִיד זְמַן מַה לָּנוּ אִם אִין עָלָיו עֵדִים. תּוֹסְפוֹת: **[כו]** גְרוּשִׁין כּוֹי. הֲנִי גְטִין פְּסוּלִים הֵם, וְאִם נְשֵׂאת הַנֹּלָד כְּשֶׁר כְּדִתְנִן בְּמִשְׁנֵה ד' פְּרָק ט' דְּגִטִּין, וְהִינֵנוּ טַעְמָא דְּחוֹלְצֵת צֵרֶתָהּ, כִּיּוֹן דְּגִטָּא הוּא, דְּאִם נְשֵׂאת הַנֹּלָד כְּשֶׁר וְלֹא מְתִיבָמֶת כִּיּוֹן דְּלָאוּ גִטָּא מְעֵלְיָא הוּא, הִלְכָד אִי שְׂרִית לִיהַ אֲמַרִי אֵינְשֵׁי צֵרֶת עֵרְוָה מְתִיבָמֶת. וְסָפֵק גְרוּשִׁין דְּקִתְנִי לָאוּ דְּוָקָא, דְּהֵא וְדֵאִי כְּשֶׁר מְדֵאוּרִיתָא וּפְסוּל וְדֵאִי מְדֵרְבָּנָן. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְזֶהוּ דְּגְרוּשִׁין לָאוּ דְּוָקָא דְּלֹא אֲתִי לְמַעוּטֵי מִיָּדִי דְּכָל שְׂיִישׁ בְּקִדּוּשִׁין יֵשׁ בְּגְרוּשִׁין, אֲלֵא אַגַּב קִדּוּשִׁין נִקְט. גְּמָרָא:

פרק ג - משנה ט

[כז] נְשׂוּאִין. הָוּה מְצִי לְמִנְקֻט וְאֶחָד מִפְּנֵה. תּוֹסֵפוֹת: **[כח]** דְּתַנּוּ בְּמִשְׁנֵה י"ח פָּרָק ד' דְּאֶחָת פּוֹטְרַת כָּלָן, וְאִי שְׂרִית לִיה הָוּה אֲמִינָא לְחַלְצָ לְבַעֲלַת זְקַת שְׁנֵי יְבָמִין וְלִבָּם לְאִידָד, חִישִׁינָן דְּלִמָּא בְּשִׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד אֲתֵי נְמִי לְחַלְצָ בְּרִישָׁא וְהָדָר לְיַבּוּמִי, וְהָא קָאִי עָלֵה בְּלֵא יְבָנָה, כִּיּוֹן שְׂלֵא בָנָה שׁוּב לֵא יְבָנָה. גְּמָרָא:

פרק ג - משנה י

[כט] הַחֲלִיפוּ. בְּגְמָרָא תַנִּי הַחֲלָפוּ. דְּאִי לֵא תִימָא הָכִי, הָא דְתַנּוּ שְׂמָא מְעַבְרוֹת הֵן, הָא לֵאוּ הָכִי שְׂרִין, וְאִי בְּמִזִּיד מִי שְׂרִיא: **[ל]** לְשׁוֹן רַש"י, כְּשֶׁקִּדַּשׁ רְאוּבֵן אֶת רַחֵל תַּחֲלָה נְאֻסָּרָה עַל שְׂמֵעוֹן מִשׁוּם אִשְׁתְּ אַח וְאִשְׁתְּ אִישׁ, הִינּוּ בֵּת אַחַת. חֲזַר שְׂמֵעוֹן וְקִדַּשׁ לָאָה, מִגּוֹ דְאֻסְרוּ לִיה הִנָּד קְדוּשִׁין בְּכֻלְהוּ שְׂאָר אַחֻוֹתָא מִשׁוּם אַחֻוֹת אִשָּׁה, אֻסְרִי לִיה נְמִי בְּאִשְׁתְּ אַחֻוֹ מִשׁוּם אַחֻוֹת אִשָּׁה, וְאִף עַל גַּב דְּאֻסְרוּרָה עָלֵיהּ וְקִימָא, הִינּוּ אֻסּוּר כּוֹלֵל, וְעַדִּין רַחֵל זֹו מִתְּרַת לְרְאוּבֵן בַּעֲלָהּ. פְּרָסָה נְדָה, מִגּוֹ דְאֻסְרוּרָה אֻסּוּר עָלֵה לְגַבִּי בַּעֲלָהּ מִשׁוּם נְדָה, אֻסְרוּרָה בְּהָ נְמִי אֻסּוּר לְגַבִּי שְׂמֵעוֹן, וְהָרִי אֻסּוּר מוֹסִיף. עַד כָּאֵן. וְכֹן נְאֻסָּרָה לָאָה עַל רְאוּבֵן כְּשֶׁקִּדַּשָּׁה שְׂמֵעוֹן, בְּאֻסּוּר אִשְׁתְּ אַח וְאִשְׁתְּ אִישׁ, אִף עַל גַּב דְּאֻסְרוּרָה עָלֵיהּ וְקִימָא מִשׁוּם אַחֻוֹת אִשָּׁה, מִגּוֹ דְאֻסְרוּרָה בְּהָ אֻסּוּר אִשְׁתְּ אִישׁ לְכֻלֵּי עֲלָמָא וְאֻסּוּר אִשְׁתְּ אַח לְגַבִּי שְׂאָר אַחֻים, אֻסְרוּרָה בְּהָ נְמִי לְגַבִּי רְאוּבֵן: **[לא]** כְּלוּמַר וְנִשְׂוֹאוֹת לְיִשְׂרָאֵל, דְּהַשְׁתָּא לֵא מִהִנֵּי זְנוּת דְאֻסְרוּרָה עַל בַּעֲלָהּ, אֲפֹלוּ הָכִי נִפְסְלוּ מִן הַתְּרוּמָה לְאַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ, וְכֹן לְנִשָּׂא

ד

פרק

פרק ד - משנה א

[א] וְנִמְצָאת. לֵא בְּעֵי לְמִימַר הַחֻלְצָ לְיַבְמָתוֹ מְעַבְרַת, מִשׁוּם דְּלֵאוּ אֲרַח אֲרַעָא, וְכָל שְׁכָן בְּסִיפָא דְהַכּוֹנֵס שְׁהוּא רַשָּׁע אִי מְכַנִּיס לְאִשְׁתְּ אַחֻוֹ

מְעַבְרֶת, דְּרָבֵן יוֹלְדוֹת וְלֹד שֶׁל קִימָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ב]** אָסוּר. אָף עַל גַּב דְּתַנּוּ לְקַמּוֹן מְשֻׁנָּה י' דְּלֹא תַחֲלֹץ עַד שְׂיִהְיֶה לָּהּ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, וְהִכָּא בְּתוּדָה שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים פִּינּוֹן שְׁנִמְצָאת מְעַבְרֶת קְתַנִּי, מִכָּל מְקוֹם בְּדִיעֵבֵד הָוִי חֲלִיצָה. תּוֹסְפוֹת:

פרק ד - משנה ב

[ג] וְחִיבִין כּוֹי. אָף עַל גַּב דְּלֹא אֶקְבַּע אָסוּרָא וְאֶפְשָׁר שְׂאִין כָּאן אָסוּר כָּלֵל אֲבָל בְּפֶרֶק ד' דְּכָרִיתוֹת מְפָרֵשׁ הַר"ב דְּבַעֲיֵנן דְּוֹקָא דְּאֶקְבַּע אָסוּרָא:

פרק ד - משנה ג

[ד] כָּמוֹ וְאָבִיו שְׁמַר אֶת הַדְּבָר: **[ה]** וְהוּ נִכְסֵי צֹאן בְּרִזָּל, וְנִקְרְאִין כְּתֻבָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּ כְּתוּבִין בָּהּ. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ו]** מוּקֵי בְּגִמְרָא דְּסִיפָא מִיְרֵי בְּעֵשָׂה בָּהּ מְאָמֵר, וְלֹא אֶמְרֵי בֵּית שְׁמַאי בְּמִשְׁנָה ה' לְעִיל אֲשֶׁתּוֹ עֲמוֹ כּוֹי אֶלָּא מְשׁוּם דְּסַבְרֵי דְּמְאָמֵר עוֹשֶׂה וְדָאִי אֶרוּסָה לְדַחוּת בְּצָרָה, וּמִיָּהוּ לֹא כְּוֹדָאִי נְשׂוּאָה מְשׁוּי לָהּ לְמִקְנֵי יָבֵם יִרְשָׁה אֶלָּא כְּסַפֵּק נְשׂוּאָה, וְיַחֲלִקוּ. וְדוּקָא מִתָּה, אֲבָל מַחֲיִים לֹא, אָף עַל גַּב דְּעֵבֹד בָּהּ מְאָמֵר, מְשׁוּם דְּמַחֲיִים אִיהוּ וְדָאִי וְאִינְהוּ סַפֵּק. וּמִכָּל מְקוֹם רִישָׁא לֹא מוּקֵי בְּעֵבִיד מְאָמֵר, דְּלֹא אֵלִים וְדָאִי שְׁלָה לְמִכָּר לְכְּתֻחָלָה. תּוֹסְפוֹת. וּמִכָּל מְקוֹם לְבֵית הַלֵּל לֹא נִפְקָא מִנָּה מִיַּדֵּי בֵּין עֵבֵד מְאָמֵר אוֹ לֹא עֵבֵד: **[ז]** יוֹרְשֵׁי כּוֹי. דִּיקִינן בְּגִמְרָא דְּלֹא אֶמְרוּ בֵּית שְׁמַאי יַחֲלִקוּ אֶלָּא בְּנִכְסֵים הַנִּכְנָסִים וְיוֹצְאִים עִמָּה, מִדְּקַתְנֵי יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב וְלֹא קְתַנִּי לְהַפְדָּי, וְהִכֵּי קְאָמֵר מַה יַּעֲשׂוּ בְּכְתֻבָּתָהּ, וְשִׁבְקָה עַד שְׁפָרֵשׁ דִּינָא בְּדַבְרֵי בֵּית הַלֵּל, וְהוּא הַדִּין לְבֵית שְׁמַאי דְּלֹא פְּלִיגֵי בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל בְּנִכְסֵי מְלוּג בְּלֵבֵד: **[ח]** יוֹרְשֵׁי הָאָב. שְׁמַאבִּיהָ בָּאוּ לָהּ. וְהָא דְּלֹא קְתַנִּי יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה כְּדְּקַתְנֵי בְּפֶרֶק מִי שְׁמַת, מְשׁוּם דְּהִכָּא אִין יָדוּעַ אִם הֵיבָם יוֹרְשָׁה אוֹ בְּנֵי מְשֻׁחָתָהּ. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ט]** וְלֹא קְשִׁיָּא אִם כֹּן לִיתְנֵי לָהּ בְּהַדִּי נִכְסֵי מְלוּג דְּלֹא שְׂוִי לָהּ מִמֶּשׁ, דְּנִכְסֵי צֹאן בְּרִזָּל אַחֲרֵיִתָּן עַל הַבַּעַל, מַה שְׂאִין כֹּן נִכְסֵי מְלוּג, וּמְשׁוּם הִכֵּי נִמִּי לֹא יָדְעֵי אִי בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל קְאָמֵר. וְלֹא קְשִׁיָּא דָּאִם כֹּן לִתְנֵי בְּהַדִּיָּא כְּתֻבָּה, דְּלֹא הָשׂוּ לְכְּתֻבָּהּ, דְּנִכְסֵי צֹאן בְּרִזָּל הִיא הִבִּיאַתְם מִבֵּיתָהּ, אֲבָל מִנָּה וּמֵאֲתֵימִים הוּא. תּוֹסְפוֹת:

פרק ד - משנה ד

{י} פְּנִסָּה. שָׁבָא עָלֶיהָ פְּדֻכְתִּיב יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **{יא}** וּבִלְבָד כּוֹי. כְּלוּמַר וּבִלְבָד לְעֵנֶן הַזֶּה אֵינָה כְּאֶשְׁתּוֹ, שָׂאִין כְּתֻבָּתָה עַל נְכָסָיו אֲלֵא עַל נְכָסֵי בַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן. וּבְגִמְרָא. מֵאֵי טַעְמָא, אֲשֶׁה הִקְנִי לוֹ מִן הַשְּׂמִים: **{יב}** וְכֵן כְּתֻבוֹ הַטּוֹר וְהַרְמַבֵּ"ם. וּבְזֶה נִסְתַּלַּק מֵה שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת מֵה מְרוּיַח הַיָּבֵם בְּכֵן דְּאֵי לִית לָהּ מֵרֵאשׁוֹן תִּקְיִנוּ לָהּ מִשְׁנֵי. וּלְפָרוּשׁ לֹא קִשְׂיָא, דְּמִתְנִיתִין סְתָמָא קְתַנִּי, וּמִן הַסְתָּם הִיא אֲלֻמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין. אֲבָל וְדֵאֵי הֵיכָא דְהוּהוּ שׁוּמְרַת יָבֵם מִן הָאֲרוּסִין וְדֵאֵי דְאִית לָהּ מְאֵתִים כְּדִתְנִן מִשְׁנָה ב' פְּרָק א' דְּכְתָבוֹת. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה ה

{יג} לֹא רָצָה. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא לֹא רָצָה לְיָבֵם אֲלֵא לְחֻלְץ, הוֹלְכִים עַל כָּל הָאֲחִין כּוֹי, דְּנֹחַ לְנוּ בְּיָבוּם שֶׁל הַקָּטָן מְחַלִּיצַת הַגְּדוֹל. וְקָטָן הֵינּוּ קָטָן שְׂבָאֲחִים, וְאֵינּוּ פְּחוֹת מִשְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְהֵבִיא שְׂתֵי שְׁעָרוֹת. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

פרק ד - משנה ו

{יד} תֵּלָה כּוֹי. וְנִמְלֵד בּוֹ וְאִם לֹא יִרְצָה אָנִי אָנִיבִם אוֹ אֲחֻלְץ. הַרְמַבֵּ"ם:

פרק ד - משנה ז

{טו} אב. דאָמַר מר וְהָאֵב קוּדְס לְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ. גַּמְרָא: **{טז}** וּבְאֲבֵי אֲבִיו. משום פֶּלֶת בְּנוֹ, אָף עַל גַּב דְּבִאֲשֵׁתוֹ גְּמוּרָה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּבַרֵי סוּפְרִים, דְּהָא פֶּלֶת בְּנוֹ מִהַשְׁנִיּוֹת דְּרַבְּנָן הִיא, אֶפְלוּ הֲכִי גְזֵרוּהָ רַבְּנָן נִמְי בְּחִלְצָה, וְהֵינּוּ לְמִסְקָנָא דְּגַמְרָא דְּגְזֵרוֹ שְׁנִיּוֹת בְּחִלְצָה. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת, וְהָא דְּלֹא תִּנְי בְּמִתְנִיתִין אָבִי אִמּוֹ וּבֶן בֵּיתוֹ, מִשּׁוּם דְּתִנָּא וְשִׁיר: **{יז}** וְתִמְהוּ בְּתוֹסְפוֹת, דְּהָא תִּנְי בְּמִתְנִיתִין וּבְאַחוּתָהּ בְּזִמְנָן שְׁהִיא קִיָּמַת, הָא מִתָּה שְׂרִיא, וְתִנְנָן נִמְי לְקַמּוֹן חֲלָץ לָהּ וּמִתָּה מִתָּר בְּאַחוּתָהּ, וְאַמְאִי הָא סְבָרִי שְׁחֲלָץ לְאַחוּתָהּ דְּאַפְלוּ צָרַת אַחוּת הַנְּשׂוּאָה אֶסְרִינָן מִהֵאִי טַעְמָא, וְעוּד דְּתִנְנָן הָאֲחִים מִתָּרִים, אָף עַל גַּב דְּאַזְלִי בְּהַדְיָא לְבִי דִּינָא. אֶלָּא נִרְאָה דְּמִירֵי דְּוִקָא כְּשִׁנְשׂוּאָה לְאַחִין, וְהֵינּוּ טַעְמָא הָאִי דְּאַתְעֵבִיד בְּהַ מַעֲשָׂה שְׁנַחֲלָצָה וְדַמְיָא טְפִי לְגְרוּשָׁה אֶסְרוּ גַם צָרַת קְרוּבָתָהּ כְּשִׁנְשׂוּאָה לְאַחִין, דְּדַמְיָא לְצָרַת עֲרוּהָ, אֲבָל צָרַת חֲלוּצָתוֹ דְּלֹא אֲתַעֲבִיד בְּהַ מַעֲשָׂה לֹא דַמְיָא לְגְרוּשָׁה הֲלִכְדָּ קְרוּבָתָהּ שְׂרִיא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת, אֲבָל כְּשִׁחֻלְצַת צָרַת לָאָה וְלֹא לָאָה לֹא דַמְיָא לָאָה לְגְרוּשָׁה, דְּלֹא אֲתַעֲבִיד בְּהַ מַעֲשָׁה, וְאַפְלוּ רַחֵל שְׁהִיא קְרוּבַת צָרַת חֲלוּצָה שְׂרִיא. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

פרק ד - משנה ט

{יח} שְׂקֵדֵשׁ כּוֹי. דַּעַת הַנְּמוּקֵי יוֹסֵף דְּדוֹקָא בְּמַעֲשָׂה אַחִין בִּיבְמִתּוֹ הוּא דְּפָקְעָה זְקִתָּהּ מִנִּיהָ, אֲבָל מִשּׁוּם נְשׂוּאִין דְּאַחוּתָהּ (שְׁנַכְנִסָּה לַחֲפָה) לֹא פָקְעָה, וְלִפְיֵךְ יִמְתִּין. וְכֵן נִרְאָה סְבָרַת רִשׁׁי וְהַר״ב פָּרַק בִּי מִשְׁנָה וי. וְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְא״שׁ דְּדוֹקָא קִדְשׁ. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{יט}** הַגְּדוּל. אָמְרוּ הַגְּדוּל עַל עֵקֶר הַנְּקִדָּם מְצָנָה בְּגְדוּל לִיבָם. הַרְמַב״ם. פְּלוּמֵר וְגְדוּל דְּנִקְטָ לֹא דוֹקָא: **{כ}** בְּחִלְצָה. שְׂאִינָה נִפְטָרַת מִחֲמַת שְׁהִיא אַחוּת גְרוּשָׁתוֹ, הוֹאִיל וְזְקִתָּהּ קִדְמָה לְקִדְוִשִׁי הַגְּרוּשָׁה:

פרק ד - משנה י

{כא} וְכָל הַנְּדָ דְּחוּלְצוֹת וְלֹא מִתְנַבְּמוֹת, כְּגוֹן אַחוּת חֲלוּצָתוֹ וְאַחוּת זְקוּקָתוֹ וְסַפֵּק צָרַת עֲרוּהָ, הֵתָם מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר הוּא, דְּאִם כֵּן לְעוֹלָם תִּתְּאָסֵר, הֲלִכְדָּ כֵּינּוֹן דְּמִדְּאוּרִיתָא בֵּית יְבוּס הִיא, חֲלָצָה. אֲבָל הֲכֵא דְּאַפְשָׁר לְשִׁהוּי מִשְׁהֵינּוּ, וַיֵּצֵא הַדְּבַר בְּהִתְר. רִשׁׁי. וְקִדְשׁ אַחַת מִשְׁתֵּי אַחִיוֹת (וְלַעִיל פ״ב מ״ו) דְּמִדְּאוּרִיתָא חוּלְצוֹת וְלֹא מִתְנַבְּמוֹת אֶמְרִינָן טַעְמָא בְּגַמְרָא מִשּׁוּם דְּבֵית יְבוּס הִיא אִם יָבֵא אֵלֶיהָ כּוֹי, מִה שְׂאִין כֵּן בְּשִׁלְשָׁה חֲדָשִׁים אֶפְלוּ אִם יָבֵא

אֵלֵיהוּ וַיֹּאמֶר זֹאת אֵינָהּ מְעַבְרַת לֹא תִתְיַבֵּם, דָּלֵא פְּלוּג. וְאַלְמָנָה מִן הַנְּשׂוּאִין לְכַהֵן גָּדוֹל דְּחוֹלְצַת מִדְּאֹרִיתָא, הָתֵם רַבֵּיהּ קָרָא. גְּמָרָא דִּף כ' וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כב]** אֶחָד בְּתוּלוֹת כו'. הֵכִי קֹאֶמֶר, אֶחָד בְּתוּלוֹת וְאֶחָד בְּעוּלוֹת שְׁנַתְאַרְמְלוּ אוֹ שְׁנַתְגָּרְשוּ, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין דְּהֵינּוּ בְּתוּלוֹת, בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין דְּהֵינּוּ בְּעוּלוֹת. גְּמָרָא: **[כג]** וּפְרַשׁ רַשִׁי שְׂאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל הַנְּדָאִי שְׁזָרְעוּ מִיַּחַס אַחֲרָיו:

פרק ד - משנה יא

[כד] פִּרְשׁ רַשִׁי עוֹנֵת תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים מְעַרְבֵי שֶׁבֶת לְעַרְבֵי שֶׁבֶת. וְכָתַב נְמוּקֵי יוֹסֵף דָּאָף עַל גַּב דְּמִסְתַּמָּא בְּכָל אָדָם מִיָּרִי וְלֹא סָגִי לְכָל חֲדָא וְחֲדָא עוֹנָה בְּחֻדְשׁ, הֵכִא בִּיבְמָה שְׂאֵנִי שְׂאֵשָׁה הֶקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְאַפְלוּ בְּפָחוֹת מְזָה סָגִי לָהּ, אֶלָּא דְּמִשׁוּם עֵצָה טוֹבָה אֶמְרִינָן דְּלִית לִיהּ לְגַרְעַ בְּפָחוֹת מְעוֹנָה בְּחֻדְשׁ (וְטַעְמָא נִרְאָה לִי שְׁלֵא יִצְעָרָה כְּשֵׁיִשְׁהֵנָה בְּלֵא בְּעֵלָה יוֹתֵר מִחֻדְשׁ וְכִמוּ שְׁמַצִּינוּ פֶּרֶק י"ג מִשְׁנָה י"ב בְּאִישׁ). אֲבָל כְּשֵׁנוּשָׂא נְשִׁים דְּעֵלְמָא חֵיב לְעֲשׂוֹת עוֹנָה עִם כָּל אַחַת וְאַחַת כְּדִין הַמְּפָרֵשׁ בְּכֻתְבוֹת דִּף ס"ה: **[כה]** וְמתו. הֵכִי קֹאֶמֶר, אַרְבַּעָה מֵאַחִין כו' דָּאִי לֹא תִימָא הֵכִי, וְמתו, כִּי מֵתוּ כָּלֵם מֵאֵן מֵיָבִם. גְּמָרָא: **[כו]** וְמהאי טַעְמָא לֹא מֵיָבִם לְחַד וְחֻלְיָ לְאִידָד. וְלַחֲלָץ לְחַד וְלִיָּבִם לְחַד נָמִי לֹא, כִּינּוּן דְּחֻלְיָ אִי אֶפְשָׁר לִיָּבִם לְשַׁנְיָה, כִּינּוּן דְּאֵינָהּ עוֹלָה לְחֻלְיָה דְּהָרִי אֵינּוּ חוֹלְץ שְׁנֵי בְּתִים. תּוֹסְפוֹת: **[כז]** לְכַשְׁרָה. כְּלוּמַר רַשִׁאי לִיָּבִם לְכַשְׁרָה. וְלַהֲרַמְבִּ"ם מֵיָבִם לְאִיזוּ שְׁיָרְצָה:

פרק ד - משנה יב

[כח] כִּן פִּרְשׁ רַשִׁי, וְכַפְשִׁטִּיהּ דְּקָרָא כו'. וּבְסוּף פֶּרֶק ב' דְּסוּטָה כְּתַב הַר"ב דְּבַקְדוּשִׁין תְּלָה רַחֲמָנָא: **[כט]** גְּמָרָא. וְלִית לִיהּ סְתַמָּא דְּמִתְנִיתִין הַחֻלְץ לִיָּבְמָתוֹ וְנִשָּׂא אַחִיו אֶת אַחוּתָהּ וְמת חוֹלְצַת, דְּלַרְבֵּי עֲקִיבָא פְּטוּרָה לְגַמְרִי. רַשִׁי: **[ל]** וּמוֹדִים כו'. וְקָא מְשַׁמַּע לָן דְּלֵא פְּלִיגִי, אֶלָּא בְּחֻבְבֵי לְאוּיוֹ, אֲבָל בְּחֻבְבֵי כְּרִיתוֹת מוֹדוֹ, וְלֹא בְּעֵי חֻבְבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין:

פרק ד - משנה יג

{לא} בלא יבא כו'. פלהו ילפינן להו בגמרא מקראי: **{לב}** רש"י. וקשנא לי דהא מחזיר גרושתו דלאו קרבה הוא ואמר רבי עקיבא לעיל הולד ממזר. ולשון הרמב"ם שפור דברי רבי עקיבא כל שאר בשר וכל שהוא בלא יבא: **{לג}** דתנן סתמא כותיה בסוף פרק ג' דקדושין. ועין מה שכתבנו משנה ו' פרק ג' דפאה: **{לד}** מאשת איש. תימה דלא נקט חיבי מיתות בית דין סתם, ואי משום דמעשה שהיה כד היה אם כן מנא ליה דהוי כרבי יהושע. ויש לומר דנקט אשת איש לרבותא דאף על פי שהיא בחנק וקיל משאר חיבי מיתות ויש לה התר בחיי אוסרה. תוספות: **{לה}** לקים כו'. לא היה כתוב במגלה, אלא ארישא קאי, אמר רבי שמעון בן עזאי, לקים דברי רבי יהושע. רש"י: **{לו}** יבמתו כו'. אמרינן בגמרא דמשנה שאינה צריכה היא, ופרשו התוספות דאתי במכל שכן דאשתו:

ה

פרק

פרק ה - משנה א

{א} יש גט כו'. מדרבנן. וטעמא דגזרו מפרש בגמרא: **{ב}** לא קאי אלא אגט ומאמר, ולא אבעילה וחליצה, כמו שאיתא במשנה ג':

פרק ה - משנה ב

{ג} כמצותה. דהכי תקינו רבנן, שלא יבא עליה עד שיקדשה קדושין גמורים, ואם בעל ולא קדש קנה, ולוקה מכות מרדות על שנהג קלות ראש בעצמו, כדאיתא בגמרא:

פרק ה - משנה ג

[ד] ומהאי טעמא אפלו רבן גמליאל מודה דיש מאמר אחר גט ויש גט אחר מאמר, וכן ביאה יש אחר מאמר וכן אחר גט כדאיתא בגמרא: **[ה]** ומכל מקום לא הוי גט בחליצה לאפקועיה פלה זקה, הלכך לא עמדה עליה בלאו גמור, ואפלו לרבי עקיבא דמתניתין כותיה מודה דקדושין תפסי בה: **[ו]** חלץ כו'. או או קתני, ועשה מאמר או נתן גט או בעל. וגט דלאחר חליצה לא הוה צריך למתניתין לאשמועינן דלאו כלום, דלמאי אהני, לתסר בקרובותיה הא מתסר וקאי מחמת חליצה. אלא אידי דבעי למתני גט דאחר בעילה לאשמועינן דאין לאחר ביאה כלום תנא נמי גט דאחר חליצה, והכי מפרש בגמרא. רש"י: **[ז]** או בעל כו'. (הכי נמי או או קתני) ומאמר דאחר ביאה לא הוה צריך למתני, דאפלו אחר מאמר ביבמה אחת מאי מהני, אלא אידי דתני רישא חלץ ועשה מאמר דאיצטריך לאשמועינן כרבי עקיבא דאין קדושין תופסין כו', והכי מפרש בגמרא. רש"י: **[ח]** אין אחר חליצה כו'. ארישא אחלץ ועשה מאמר כו' קאי, ואלישנא דסיפא או בעל כו' הוה שייך למתני אין אחר ביאה כלום. ולישנא קלילא הוא למתני חדא, והתרת יבמה לשוק עדיפא ליה למתני. גמרא: **[ט]** וכן בהא דאין אחר ביאה כלום לרבנן נמי משפחת לה דיש אחריה, בשתי יבמות ויבם אחד, אי נמי בשני יבמים, שאם בעל האחת וקדש הוא או אחיו השנייה תפיס כדמסקי הרי"ף והרא"ש דלא הוה צרה אחר בעילה אלא עשה דבית אחד כו' ולא הוה מפלל עשה עשה. ולגרסת התוספות דף י"א בלאו. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ד

[י] פיצד. בשתי יבמות ליבם אחד. רש"י: **[יא]** שני גטין. ויבומי לא. דהכי ליעבד, אי ליבומי לתרויהו הוה ליה שני בתים, ואי לחדא הואיל וחברתה ביה אגידא הוה ליה בונה שני בתים. רש"י. ומפיון דיהיב גטא לחדא קם עליה בלא יבנה אף לשניה: **[יב]** שני גטין וחליצה. דבגט לחודא לא נפקא בעלת ביאה, דביאה פסולה היא וכמו שכתב הר"ב בסמוך, ופסולה לא סגי לה בגט, וטעמא מפרש בגמרא: **[יג]** חליצה. הינו חליצה אחת, ופוסרת צרתה. ומאי צריכות, צריכות דעלמא. גמרא: **[יד]** דליכא למגזר בחליצה פסולה כמו בביאה פסולה כדמפרש בגמרא. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ה

{טו} שְׁנֵי יְבָמִין כּו'. וְאִין צָרִיד לֹמַר בְּשְׁנֵי יְבָמִין לְשִׁתֵּי יְבָמוֹת, דְּאִיכָא לְמֵאוּן דְּאָמַר בְּגִמְרָא דְּצָרָה עַל הָאֲחִין בְּכֶרֶת דְּכִדְקִימָא קִימָא:

פרק ה - משנה ו

{טז} מְשׁוּם דְּהָאִי לִישְׁנָא מִתְנַיָא בְּמִשְׁנָה גִי בְּיָבָם אֶחָד וַיְבַמָּה אַחַת, קָא מְפָרֵשׁ הֵכִי, אֲבָל לְקוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא קָא מְהַדְרִי אֶפְלְהוּ, דְּכִלְהוּ שְׁוִים בֵּין בְּיָבָם אֶחָד וַיְבַמָּה אַחַת בֵּין שְׁתֵּי יְבָמוֹת. וְהִינוּ טַעְמָא דְּהִדְרָא אֶסְבְּרָא לְהוּ בְּשִׁתֵּי יְבָמוֹת כְּגוֹן גִּט לְזוּ כּו', וְלֹא בָּא לֹמַר אֶלָּא דְּאִין זֶה דִּין חֲדָשׁ: **{יז}** וְלַעֲלִיל בְּמִשְׁנָה בִּי בְּעֵשָׂה מְאָמַר וְחִלְיָצָה לֹא תִנֶּן אִין אַחְרִיו כְּלוּם, כִּינֹן שְׁצָרִיכָה מְעֵשָׂה דְּגִט אַחְרִיו עַל הַמְּאָמַר שֶׁקִּדְמוּ. תּוֹסֵפוֹת: **{יח}** וְהוּהּ מְצִי לְמִימַר וְעֵשָׂה מְאָמַר בְּבַעֲלַת הַגִּט, דְּהָא תִנֶּן לַעֲלִיל גִּט וּמְאָמַר בְּאַחַת שְׁצָרִיכָה גִט וְחִלְיָצָה, אֶלָּא מְשׁוּם אֲסוּר קְרוּבוֹת נֶקֶט בְּשְׁלִישִׁית, דְּאֵלוּ בְּעֵלַת גִּט בְּלֹאוּ הֵכִי מְשׁוּם גִּטָּא נְאֻסְרוּ הַקְרוּבוֹת: **{יט}** אַחַת בְּעֵלָה כּו'. טַעְמִיָּה מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא:

ו

פרק

פרק ו - משנה א

{א} וְאֶפְלוּ אֵינָה אֲשֶׁתּוֹ, שְׁנַמְצָא שְׁנַתְּכּוֹן גַּם כִּן לְזָנוֹת, אֶלָּא מִיְהוּ אֵינּוּ מִזִּיד בִּיבְמַתּוֹ וְשׁוֹגֵג בָּהּ מְקַרִי, וְתַדַּע דְּהָרִי לְגַבְהָ לֹא מְשַׁכַּחַת בְּעִנְיָן אַחַר: **{ב}** בְּאַנְס. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא כְּגוֹן שְׁנַתְּכּוֹן לְאֲשֶׁתּוֹ וְנִתְקַשָּׁה וְנִתְקַפְתּוֹ יְבָמַתּוֹ, אִי

נמי עובדי פוכבים הדביקוהו ביבמתו בעל כרחו: **ג** **ברצון**. הינו למצות
יבום, ואף על גב דפשיטא היא קתני לה, דהכי אורחיה בכל דוכתא.
תוספות: **ד** **לא אנוסה**. אבל מזידה או שוגגת. תוספות: **ה** **קנה**.
בגמרא ילפינן ליה מקראי, וכן כתב הרמב"ם, והוא מגמרא סנהדרין דף
נ"ד. צריך עיון דהתם לא ילפינן מצוה דקניה יבמה ממתניתין, ובגמרא
דהכא למדוה מוילקחה: **ו** **ו** וכן כתב הרמב"ם. ובריתא הוא בפרק ז'
דסנהדרין דף נ"ד ובזכר הוא דכתיב, ואמר רבי ישמעאל הרי זה בא ללמד
ונמצא למד. פרש רש"י הרי זה בא ללמד על זכר שחיב אפלו שלא כדרכה
ונמצא למד, דלמשפב זכר לא איצטריך קרא דפשיטא דשלא כדרכה הוא.
אלא האי משכבי לאשמעינן אתא דהבא על אשה בין כדרכה בין שלא
כדרכה

פרק ו - משנה ב

ז **העריות כו'**. כלהו ילפינן להו בגמרא מקראי: **ח** **דברי תימה הן, שלא**
מצאנו מי שסובר בן. ויבאר במשנה ה'. והרמב"ם כתב דנעשית חללה:
ט **וטעמא, דכיון דאשכחן באשת כהן דאפלו באנס אסורה, אין לנו**
לחלק בין אנס לרצון לעננו תרומה וכהנה אפלו אשת ישראל:

פרק ו - משנה ג

י **מדלא** **כתיב** **ולא** **יחל:**

פרק ו - משנה ד

יא **מן הארוסין כו'**. בגמרא ילפינן להו מקראי: **יב** **לאו דוקא פלו, אלא**
כלומר נתמעטו קצת. תוספות: **יג** **בוגרת**. נקראת הבתולה פשיהיה לה
ששה חדשים אחר הבאת סימני נערוה. והסימנים הם שתביא שתי
שערות אחר שנשלמו לה שתיים עשרה שנה, לפי שקדם שתיים עשרה שנה

אינם סימנים אלא שומא. וכן כל זמן שלא תביא שתי שערות אפלו אחר השתים עשרה שנה היא קטנה עד שתשלים עשרים שנה. הרמב"ם: **{ד}** **מכשירין**. בגמרא מפרש טעמיהו: **{טו}** **יכנס**. דכתיב בתולה מעמיו יקח אשה, והאי אשה לא איצטריך אלא לדרשא. גמרא: **{זט}** **לא יכנס**. דאשה אמר קרא, ולא יבמה. גמרא: **{יז}** **חולץ כו'**. ואם תאמר מרישא שמעינן לה דקתני שומרת יבם כו', ואומר ר"י דחולץ אתא לאשמעינן, דסלקא דעתך משום בגיון דכהן גדול שרוקקת בפניו לא תחלץ, אף על גב דתנן לה תוספות: לעיל.

פרק ו - משנה ה

{יח} דמידי הוא טעמא אלא משום שאינה בת בנים, ישראל לא מפקדו אפריה ורביה. גמרא. והוא הדין זקנה ושאונה ראונה לילד: **{יט}** **אשה כו'**. או אשה לפרות ולרבות עמה או בנים שקיים בהם פרו ורבו. הרמב"ם: **{כ}** **זונה**. דכתיב [הושע ד] הזנו ולא יפרצו, כל ביאה שאין בה פרצה, פרוש גדול בנים, אינה אלא בעילת זנות. וכתבו התוספות קטנה אתיא לכלל פרצה לכשתגדל, ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פרצה: **{כא}** **גירות ומשחררת**. לפי שהעובדי גלולים שטיפי זמה הן ובניהם ילדי זנונים המה, ולפיכך סתם תנן אף על פי שלא נבעלה, אפלו פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. הרמב"ם והרא"ש. והא דהצרכו בית דין של חשמונאי לגזר משום זנות כמו שאיתא בפרק קמא דשבת, הינו קדם שנתגיירה דלא שיד בה קיחה וחלול: **{כב}** פרוש חיבי עשה שלשה הן מצרי ואדומי ראשון ושני, דאתנן מכלל עשה דדור שלישי יבא, וכן בעולה לכהן גדול אתיא מכלל עשה דבבתוליה יקח, ולא הוה מכלל עשה עשה. אבל הרמב"ם באר שאין חיבי לאוין ועשין עושין זונה אלא השוים בכל, וחשיב נמי חלל. ויש לתמה על הרמב"ם והרא"ש ממשנה ב' דלא חשיב אלא חיבי פריות ופסולי כהנה (ועין פרק ז' משנה ה'). והראב"ד ותוספות והראש סוברים דאין זונה אלא מחיבי פריות או פותי ועבד שאין בהן קדושין. ועין תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה ו

{כג} **זכר כו'**. ובית שמאי אין דנין אפשר משאי אפשר, דאי לא אבראי חוה לא הוה נקבה אחריתי, אבל הקא מי שיש לו שני זכרים, נקבות

הַרְבֵּה בְּעוֹלָם. גַּמְרָא וְרִשְׁיִי: **[כד]** שְׁנֵאמַר לָךְ אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם וְאַתָּה פֶּה עֹמֵד עִמָּדִי. גַּמְרָא: **[כה]** וַיִּצְחַק שְׂשֻׁהָ עֲשָׂרִים שָׁהָרִי בְּו אַרְבָּעִים הָיָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבָּקָה וּבֶן שְׁשִׁים בְּלֶדֶת אוֹתָם, תֵּרַץ בְּגַמְרָא דִּצְחַק עֶקֶר הָיָה וַיִּוֹדַע שְׂמַחְמַת עֲצָמוֹ הוּא. וְרִשְׁיִי בַחֲמֹשׁ עַל פִּי הַבְּרִיתָא, דְּבַת שְׁלֹשׁ נְשָׂאָה וְשָׁהָה עֶשֶׂר עַד שֶׁתְּהִיָּה רְאוּיָה לִילֵד וְאַחַר כֵּן עוֹד עֶשֶׂר כְּמוֹ שְׂעֵשָׂה אָבִיו: **[כו]** לְפִי שְׁכָל שְׂאִין טוֹעֵן בְּבְרִיאָה אִין מְשַׁבְּעִין אֶפְלוּ הִסֵּת. אֲבָל מִתְקַנְתָּ הַגְּאוּנִים לְהַחֲרִים סְתָם. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כז]** לְאַחַר. לְשָׁנִי אִין, לְשָׁלִישִׁי לֹא. וּמִתְנִיתִין מְנִי, רַבִּי הִיא:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] דְּאִי לָאוּ שְׁהִיא חֲלָה הָיוּ אוֹכְלִין אַף עַל פִּי שְׁהוּן שְׁלָה, כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּמִתְנִיתִין דְּלַקְמוֹן:

פרק ז - משנה ב

[ב] אַף עַל גַּב דְּבִאֲשֵׁתוֹ שְׂכַנְסָה אִירִינָן, מִיְהוּ עֶבֶד שְׂקָנָה נְמִי יִלְפִינָן בְּבְרִיתָא, דְּמֵאִי שְׁנָא, הֵן אִיתְתָּא קַנְיָנוּ וְהֵן עֶבֶד קַנְיָנוּ. וְכַתֵּב רִשְׁיִי וְאִם תֵּאמַר מַה שְׂקָנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ וְלִמְאִי אִיצְטְרִיךְ קָרָא, יֵשׁ לוֹמַר כְּגוֹן שְׁנִתְּנוּ לְעֶבֶד מִתְנָה עַל מְנַת שְׂאִין לְרַבּוֹ רְשׁוֹת בּוֹ:

פרק ז - משנה ג

ג דְּרַבֵּן הוּוּ סָבְרִי דְּטַעְמָא מְשׁוּם דִּילּוּד מַאֲכִיל וְלֹא סָבְרִי דְּטַעְמִיָּה מְשׁוּם עֵבֶר בְּמַעֲי זָרָה כּוּי. תּוֹסְפּוֹת: **ד** רַשִׁי. וּמִשְׁמַע דְּרַצוֹנֵוּ לּוֹמַר דְּלֹאוּ דְּוֹקָא מִפְּנֵי חִלְקוֹ שֶׁל עֵבֶר, וּמִיָּרִי בֵּישׁ לּוֹ אַחִים, וּבְהָא הוּא דְּפִלְגִי עֲלֵיהּ רַבֵּן לּוֹמַר דְּוֹדַאי אֵין לּוֹ זְכִיָּה הֵיכָא דְּאִיכָא אַחִים, אָבֵל כִּי לֵיכָא אַחִים כָּלֵל מוֹדוֹ רַבֵּן דֵּישׁ לּוֹ זְכִיָּה וְשָׂאִינוּ יְלוּד אֵינוּ מַאֲכִיל. אֶלָּא רַבֵּן אֶפְלוּ בְּאֵין לּוֹ אַחִים שָׂאִין אוֹכְלִים בְּשִׁבִיל אַחִים סָבְרִי דְּאֵין לְעֵבֶר קִנְיָן בְּעֵבְדִים וְאוֹכְלִים, וְחוֹלְקִים עַל רַבִּי יוֹסִי וְתַמְהוּ עָלָיו שְׂאֵם כֵּן אִף בֵּת כַּהֵן לְכַהֵן כּוּי וְאֵין כָּאֵן אֶלָּא עֵבֶר לְדַבְרִידָּ לֹא יֹאכְלוּ, אֶלָּא אוֹכְלִים הֵם לְפִי שְׂאֵין לְעֵבֶר קִנְיָן בְּהֵם, וְאוֹכְלִים בְּשִׁבִיל הַמְשַׁפְּחָה, שְׂכָל זְמַן שֶׁלֹּא נוֹלַד הָעֵבֶר זֹכָה הַקְּרוֹב לִירֶשֶׁת כַּהֵן וְאוֹכְלִים בְּגִינוּ כְּדֹאִיתָא בְּגַמְרָא. וְזוּהִי דַעַת הָרִי"ף. אָבֵל בְּמִשְׁנָה ג' פָּרָק ה' דְּנִדְהָ מִפְּרֶשׁ הָרִי"ב דְּהָא דְּעֵבֶר אֵין לּוֹ זְכִיָּה בֵּישׁ לּוֹ אַחִים, וּמִשְׁמַע דְּאֵין אֵין לּוֹ אַחִים יֵשׁ לּוֹ זְכִיָּה, וְזוּהִי דַעַת הָרִא"שׁ. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ז - משנה ד

ה דְּבִנְעוּרִיָּה מִשְׁמַע בְּזְמַן שֶׁהִיא דוֹמָה לְנְעוּרִיָּה. רַשִׁי: **ו** וּמִיָּהוּ דְּוֹקָא כְּשִׁשׁוּמְרַת לֵיבָם אָבֵל אַחַר שֶׁיִּבְמָה הָרִי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דְּבָר: **ז** בְּגַמְרָא יְלַפִּינָן לְהוּ מִקְרָאֵי: **ח** כְּלוּמַר וּפְסוּלָה לְהַנְשֵׂא לְכַהֲנָה, וְקַל וְחֹמֶר מְגֻרוּשָׁה, מַה גְּרוּשָׁה שְׂמִתְרַת בְּתֵרוּמָה אֶסוּרָה לְכַהֲנָה, זֹו שְׂאֶסוּרָה בְּתֵרוּמָה אֵינוּ דִּין שְׂפְסוּלָה לְכַהֲנָה: **ט** דְּנִשׁוּאֵי קָטָן אֵינוּ כְּלוּם. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **י** סִפְק כּוּי. וְלֹא מוֹקְמִינָן לִיה אַחְזָקָה אֶפְלוּ לְתֵרוּמָה, דְּמִיָּרִי כְּגוֹן דְּהִשְׁתָּא דְּאֶתָּא קָמֵן הוּי וְדַאי בְּן תַּשַּׁע, אִף עַל פִּי שֶׁהִיא סִפְק כְּשִׁבָּא עֲלֵיהּ, לֹא מוֹקְמִינָן אַחְזָקָה קַמִּיתָּא אֶלָּא אֶזְלִינָן בְּתַר הִשְׁתָּא שֶׁהוּא וְדַאי בְּן תַּשַּׁע, דְּחִזְקָה קַמִּיתָּא אֶתְרַע לָהּ. תּוֹסְפּוֹת: **יא** וְתִימָה דְּמַמָּה נִפְשָׁד תְּתִיבָם, אֵי קְדוּשָׁיו קְדוּשָׁין הָרִי מְצוּה לִיבְמָה, וְאֵי לֹא הוּוּ קְדוּשָׁין לֹא הִיְתָה אִשְׁתּוֹ אַחִיו מְעוּלָם. וְרַשִׁי פִּרְשׁ לְעִנְיָן שְׂפוּסֵל בֵּת כַּהֵן הַמְּאֻרְסֵת לּוֹ מִלְּאָכֵל בְּתֵרוּמָה. וְהַרְמַב"ם פִּרְשׁ בְּחוּלְצָ לִיבְמַתּוֹ וְנִפְל הַסִּפְק אִם הִבִּיא שְׂתֵי שְׁעָרוֹת כּוּי חוֹלְצַת כּוּי. וְהַקְּרוֹב אֵלֵי שְׂבַדְבְּרִי הָרִי"ב יֵשׁ טַעוּת סוֹפֵר:

פרק ז - משנה ה

יב וְהַשּׁוֹטָה. הָא דְּלֹא תִנּוּ קָטָן בְּהַדִּיָּהוּ דְּלֹא תִקִּינוּ לִיה רַבֵּן נִשׁוּאֵין, הֵינוּ מְשׁוּם דְּבַעֲי לְמַתְנֵי סִיפָא וְיִלְדָה, לֹא מַתְנֵי לִיה לְקָטָן. תּוֹסְפּוֹת: **יג** לֹא

פוסליון ולא מאכיליון. לא איצטריוך לאשמעינו באונס ומפתה דאין מאכיליון, ומשום לא פוסליון נקטיה. תוספות: **[יד]** ואם כו'. תנא סיפא דהכא לגלויי רישא דלעיל בן תשע ויום אחד דמוקמינו לה בפסולי כהנה, שלא תאמר רישא פסולי קהל דוקא. תוספות: **[טו]** עברה כו'. אבל ספק לא אמרינו שפא עברה, דבזנות לא חששו. גמרא. ופרש רש"י דקימא לן אשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר, הלכך ליכא ספק. וכתבו התוספות דהוא הדין בשוטה: **[טז]** תאכל. כדמרבינו לקמן אפלו ממזר: **[יז]** פוסל כו'. בגמרא ילפינו ליה מקרא: **[יח]** שהוא עבד מישראל כשר, ומת בעלה ישראל ונשאר זה כו'. לשון רש"י: **[יט]** בת ישראל לכהן. ומת בנה מכהן, ובנו בן בנה קים דהוא עבד. רש"י: **[כ]** ממזר פוסל. בגמרא יליף לה מקרא. והוא הדין לזרע זרעה בבית ישראל מכהן, שפאכיל: **[כא]** ממזר. זאת ההלכה על דעת מי שאמר כותי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, והרבה בגמרא נושא ונותן בזה, ופסקו דהולד כשר בין בפנויה בין באשת איש בין באנס בין ברצון. הרמב"ם:

פרק ז - משנה ו

[כב] את אמו. לאחר מיתת אביו. רש"י:

פרק ח

פרק ח - משנה א

[א] אבל ערלה שלא בזמנה מבעי לן בגמרא אי הוה ערלה: **[ב]** וכל הטמאים. בגמרא יליף להו מקרא: **[ג]** הוא מלשון והאדם ידע [בראשית ד]: **[ד]** הרי אלו כו'. ובנשואה לו קדם שנעשה פצוע דכא דהוא איל וכבר אכלה, ואפלו לתנא קמא דמשנה ג' פרק ו' דסבירא ליה משתמרת לביאה פסולה לא תאכל, הכא שאני שכבר אכלה. ולא דמי נמי לבת ישראל שנסת לכהן

ומת, דהתם פקע קננינה, הקא לא פקע קננינה. גמרא:

פרק ח - משנה ב

[ה] בגיורת. הא בנתינה אסורין, אימא סיפא אינן אסורין כו' הא בנתינה שרו, אלא מהא ליפא למשמע מנה. גמרא. ולעיל מזה בבביתא דשרו בנתינה:

פרק ח - משנה ג

[ו] אסורים ואסורין כו'. נראה לי דתנא לישנא דקרא נקט לא יבא עמוני כו' לא יבא להם כו', וכן לקמן גבי ממזר נמי קתני כפל לשון, שכן גם הוא בפתוב תרי זימני לא יבא: **[ז]** ואחד נקבות. תנא אמר רבי יהודה הרי הוא אומר בנים אשר יולדו להם, הכתוב תלאן בלדה. פרש רש"י כל הנולדים להם אפלו נקבה. לישנא אחרת תלה הבנים באם שיוולדת אותם, שהאם ראשונה והבן שני, ואי לאו דנקבות אסורות למאי הלכתא תלאן בלדה: **[ח]** דהיה להם להקדים נשים לקראת נשים. וחכמים סברי כל כבודה בת מלך פנימה, אי נמי דכתיב ויאמרו אליו אייה שרה אשתך וגו'. גמרא: **[ט]** הלכה כו'. לאו הלכה למשה מסיני קאמר, דאם פן אמאי פליגי עליה, אלא הכי קאמר, הלכה אני אומר פד קבלתי מרבתי. תוספות: **[י]** ממזרין. בגמרא יליף ליה: **[יא]** זהו פרוש השם דמקרו נתינים, ולא בא לומר באסוריהו דמיהושע הוא, דהא סובר הר"ב דנתינים דאורייתא אסירי, וכן כתב נמוקי יוסף. וקראם נתינים על שם ויתנם יהושע וגו', ואפלו נתגירו פתיב בהו לא תתחתן בם, וכיון דלא פתיב בהו דורות ילפינן להו מממזרים. אבל יש חולקים בזה כמו שאכתוב בריש פרק ג' דמכות:

פרק ח - משנה ד

[יב] סְרִיס אָדָם כּוֹי. מִסְקִין בְּגִמְרָא דְתַנְאֵי נִינְהוּ אֵלִיבָא דְרַבִּי עֲקִיבָא, וְהָאֵי תַנָּא סְבַר אֵלִיבָיָה דְמַחְיָבֵי לְאוּיָן דְשָׂאֵר הֵוּי מִמְזַר, מַחְיָבֵי לְאוּיָן גְּרִידָא לֹא הֵוּי מִמְזַר, דְּאֵי לְתַנָּא דְאֵלִיבָיָה בְּסוּף פְּרָק ד' הָא סְבִירָא לִיָּה דְאֶפְלוּ מִלְאוּ גְרִידָא הֵוּי מִמְזַר כְּמוֹ מַחְיָבֵי כְּרִיתוֹת, וְחִיבֵי כְּרִיתוֹת לְאוּ בְּנֵי חֲלִיצָה וְיָבוּס נִינְהוּ: **[יג]** וּפְרָשׁוֹן רִשְׁיִי, לְקוּי, רַדְ, מַחְלִיק, חֶלֶק כְּבֶשֶׂר אִשָּׁה. דְּרַדְ בְּשַׂר אִישׁ לְהִיּוֹת שְׁעִיר. כְּפָה, קְלוּחַ אַרְדְּ לְמַרְחוּק. דְּהָה, שְׂאִינָה קְשׁוּרָה אֶלָּא צְלוּלָה כְּמִים. מַחְמִיצִין, מְסַרִיחִין כְּשִׁשׁוּהִין בְּכָלִי. הֶבֶל, חֲמִימוֹת כְּעִין עֶשֶׂן: **[יד]** וְאִמְנָם אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא חוּלְצֵ תְּשׁוּבָה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹא דְבַר אֶלָּא בְּחֲלִיצָה. הֶרְמַבִּיִם. וְתִימָה מֵאֵי קוּשְׁיָא, דְּהָא אֵי אֶפְשָׁר לוֹ שְׂיֵאמַר אֶלָּא חוּלְצֵ כֵּיּוֹן שְׂאִינוּ מִיבָּם כּוֹי, וְהִכִּי הוּוּה לִיָּה לְמִימַר דְּלֹא קִתְּנֵי מִיבְּמִין אֵיִדִּי דְנִקְט בְּדִידָה חוּלְצֵ. וְכֵן פְּסַק הַבַּיִת יוֹסֵף: **[טו]** שְׁלֹא כּוֹי. וְלֹא חִישִׁינָן שְׂמָא הַבְּרִיא בִּינְתִּים כְּדַחְשִׁינָן לְעַנְגָן מוּם בְּמִשְׁנָה ג' פְּרָק ו' דְּבִכּוּרוֹת, דְּשָׂאֵנִי הֵתֵם דְּלַחַד אֶבְרַהֶלְפָּה חִישִׁינָן, אֲבָל הֵכָא דְמַחְמַת חֲלִי כָּל הַגּוֹף הוּוּה לֹא חִישִׁינָן. גְּמָרָא: **[טז]** לְקִיָּם כּוֹי. עֲדוּת זֹו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתִירָא לְקִיָּם דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא הַעִיד. רִשְׁיִי:

פרק ח - משנה ה

[יז] דְּדוּמְיָא דְאֵילוּנִית דְּבִידֵי שְׁמִים. סְתַמָּא כְּרַבִּי עֲקִיבָא. גְּמָרָא: **[יח]** לֹא פְּסָלָה. מִן הַכְּהֵנָה, שְׂאִין חֲלִיצָתָה חֲלִיצָה. רִשְׁיִי: **[יט]** זְנוּת. שְׁהַרִי הִיא עֲלִיו בְּאֶסוּר אִשְׁתְּ אַח שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצוּה. וְהַרְיֵב לֹא פִּרְשׁ בֶּן אֶלָּא בְּסִיפָא, לְשִׁיטְתִּיָּה בְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ה' דְּחִיבֵי לְאוּיָן עוֹשִׂין זֹוּנָה, וְתִיפּוּק לִיָּה מִשׁוּם לְאוּ דְּלֹא יָבֵא: **[כ]** דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּמִשְׁנָה ה' פְּרָק ו', וּמִיָּרִי בְּהַפִּיר בַּהּ הָאֵח דָּאֵם לֹא כֵן הֵוּי קְדוּשֵׁי טְעוּת וְלֹא הִיָּתָה אִשְׁתְּ אַח מְעוּלָם:

פרק ח - משנה ו

[כא] מֵאֲכִילָה כּוֹי. דְּסְרִיס חֲמָה כְּשֶׁר לְבֵא בְּקַהֵל כְּדִלְפִינָן בְּגִמְרָא דְּף ע"ה, מִדְּלֹא כְּתִיב הַפְּצוּע דְּהוּי מִשְׁמַע מְעַקְרוּ מִמְּעֵי אָמוּ. וּבְבִרְיָתָא יְלִיף לָהּ מִגְּזֵרָה שְׁוּה. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[כב]** אֲנִדְרוּגִינוּס. הִיא מְלָה יוֹנִית אֲנִדְרִיו אִישׁ. גִּינוּיָס אִשָּׁה. תְּשַׁבִּי: **[כג]** דְּכְתִיב וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה, אִיזְהוּ זָכָר שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי מִשְׁכְּבוֹת הֵוּי אוֹמַר זֶה אֲנִדְרוּגִינוּס, כְּלוּמַר זָכָר כָּל זָכָרִים בְּמִשְׁמַע, בְּמִשְׁכְּבֵי לְרִבּוֹת מִשְׁכְּבֵי שְׁנֵי שְׁלֹא אֲנִדְרוּגִינוּס. וְעֵין בְּפֶרֶק ו', וְהֵתֵם מֵאִשָּׁה יְלִיף. גְּמָרָא: **[כד]** כְּלוּמַר מֵאֲחֶרִיו. נְמוּקֵי יוֹסֵף.

ובגמרא, דסבירא ליה דהכי קאמר קרא, את זכר וגו', את זכרות של מי
שניש בו שני משפחות לא תשכב. וזכר גרידא נפקא ליה מואת. ועין
תוספות יום טוב:

ט

פרק

פרק ט - משנה א

[א] חלל כו'. כן גרסת רש"י, והחלל מתר בה והיא מתרת בו, מכל מקום
כיון שבא עליה נתחללה לפניה. והרמב"ם גרס כגרסת הירושלמי, ופשיט
מנה דהזרה כשרה להנשא לפסולים. ולפי גמרא דידן אי אפשר לגרס
כן, דדיקנין דלא הזירו. נמוקי יוסף:

פרק ט - משנה ב

[ב] שקדש. כאן שנה רבי שדין יבום מן הארוסין: **[ג]** ושאר כו'. לאו
דוקא, דהא איכא פצוע דכא וחמש עשרה עריות שמותרות לבעליהן
ואסורות ליבמיהן (וכן ברישא תנא ושיר. גמרא). נמוקי יוסף:

פרק ט - משנה ג

[ד] רש"י. ונקטו קמיתא דמתני בבביתא, דמשפחת טפי, ואפלו בתולות
דמתרות לבעל ואסורות ליבם: **[ה]** דמתנה בעלמא יהיב לה משום חבת
ביאה. רש"י: **[ו]** כן כתב רש"י. והקשו בתוספות דמאי קא משמע לן

בפרות, דהא קרו גופיה אם אכלו אין לה פדתנן ולא בלאות, אלא אין לה פרות שלקט והם עדין בעין כו'. ולי נראה דמכל מקום נקטה התנא בהדיא משום סיפא דאלמנה לכהן גדול, דהוי רבותא, דאפלו פרות שאכל יש לה (ועין רש"י סוף פרק י"א דכתבות): [ז] ומשום הכי הוא הדין לכל תנאי כתבה, אלא דפרות איצטריד, דסלקא דעתך דמינא דמשום פרקונה וכן מזונות איצטריד, דסלקא דעתך דמינא דאי אפשר לה בלא מזונות ולחניב בה, ומכל מקום קשה דלא תני לאידך דיני דריש פרק י'. ונמוקי יוסף הביא לא זכאין במציאתה כו' בשם תוספתא: [ח] ותימה דהא בכי הא אפלו אלמנה לכהן גדול לית לה כדפרש הר"ב בסמוך כו'. והתוספות מפרשים דלאחר מיתה אירינן: [ט] ודין נכסי צאן ברזל פרש בסוף פרק י"א דכתבות: [י] פשר. ואפלו מזהם לכהנה לא הוי, מדאמרינן בגמרא שהיא מרגילתו, אלמא לא פסיל לה ולא לזרעה כלל. נמוקי יוסף: [יא] וכופין כו'. אף על פי שיש לה בנים ואיכא לעז עליהם ביציאתה, הך לא חישינן. נמוקי יוסף: [יב] עין תוספות יום טוב שהר"ב סותר דבריו, דבהדיא אמרינן בגמרא דהכא ודפרק ב' דחלוצה דרבנן אלא דאסמכוה אקרא, והכא טעמא כדמסיק בגמרא זה הוא מרגילה וזו היא מרגילתו:

פרק ט - משנה ה

[יג] ואף על גב דקרא וזרע אין לה ושבה בבת כהן פתיב, מרבינן מניה לקמן בת ישראל האוכלת בשביל בנה כהן ונסת לזר. רש"י: [יד] תאכל. דהדרא אכלה ילפינן מובת כהן וגוי' דכלא ובת יתרא:

י

פרק

פרק י - משנה א

[א] אף על גב דקתני ואמרו לה לשון רבים, מצינו דנשנה אפלו בשביל חד בריש פרק ג' דכריתות. נמוקי יוסף. ואפשר דאשמועינן דאפלו היתה

האמירה על ידי רבים, כגון עד מפי עד, אפלו הכי תנשא כדתנן בסוף מכילתין: **(ב)** ואין זה עוקר דבר מן התורה כו', וטעמא דמלתא דעבידא לגלויי, ושהחמרת עליה בסופה כל כך ודאי קושטא קא מסהיד, וכי דיקא ומנסבא שפיר מנסבא ואנן סהדי במלתא, ופרסום כזה נחשב בכל מקום כעדות גמורה אפלו מדאורייתא, והכתוב מסרו לחכמים לדעת איזה דבר מפרסם ונכרים דברי אמת שיהיה חשוב כעדות. והא דקאמר משום עגינה, הכי קאמר, חכמים שהן מחמירין בכל מקום הקלו בזה וחשבו פרסום ולדוננו כעדות ברור. נמוקי יוסף בשם הרא"ה. אבל התוספות כתבו דתקנת חכמים היא ולא הנה עוקר דבר מן התורה, כיון שיש בדבר קצת טעם וסמך: **(ג)** ואין לה פתבה. מנה ומאתים ותוספת ונדוניא, דהא עוברת על דת היא, ובעוברת על דת וחברותיה אמרינן בכתבות שאין לה תוספת, וזו ודאי אף נדוניא אין לה. נמוקי יוסף בשם הריטב"א. עין תוספות יום טוב: **(ד)** פרות. משני, מה שאכל קדם שבא ראשון. נמוקי יוסף: **(ה)** מזונות. ואפלו מה שלותה ואכלה תחתיו. רש"י: **(ו)** תחזיר. גמרא, פשיטא, מהו דתימא כיון דתפסה לא מפקינן מנה, קא משמע לן, ואפלו תפסה שלא בעדים, דלא מהני לה שום מגו. ופרש בירושלמי דדוקא מה שנטלה לאחר שבא הראשון, אבל מה שתפסה קדם לכן לא תחזיר, ואפלו תפסה בעדים, ומסיים בירושלמי כמו דלא מפקא מניה כך לא מפיק מנה, עד כאן. כלומר השוו המדות, דלפי הסברא היתה מחיבת להחזיר, שתפסה קדם שבא ראשון, דלא ידעה שאסורה לו: **(ז)** קדם שגרש השני. הרמב"ם. וטעמא דאחר שגרשה השני אפלו היה כמחזיר גרושתו אחר שנשאת, הא קימא לן שאין ממזר מחיבי לאוין ולא קנסו בו חכמים. המגיד משנה: **(ח)** לומר שאסור בממזרת: **(ט)** זה וזה כו'. דכתיב לא יטמא בעל בעמיו להחלו ללמד שאינו מטמא על אשתו פסולה. גמרא. וזו פסולה לו, דאשת כהן אפלו שנאנסה אסורה לבעלה: **(י)** והינו הראשון אבל השני מדינא לית ליה: **(יא)** דאף על פי שהיא אשת ישראל ומתרת לבעלה כשנאנסה, פסולה מיהת לכהנה: **(יב)** ונסתפקו התוספות אי מתניתין רבי מאיר כדלעיל אבל לרבנן לא גרעה מזרה אחרת, אי נמי אפלו כרבנן וקנסוה שלא לתן לה מעשר אף על פי שמתרת לאכלו. ולהרמב"ם מפשט פשיטא ליה דקנסוה: **(יג)** דאלו בתרומה דאורייתא לא איצטריך למתני, דכיון דקנסוה אפעשר כל שכן אתרומה: **(יד)** ואריכא לאשמועין דאפלו לזרעה קנסו רבנן. גמרא: **(טו)** רבי יוסי כו' ורבי שמעון. בגמרא פליגי, איכא מאן דאמר דבתראי מודו לקמאי, רבי שמעון מודה לרבי אלעזר דאי לא קניס בביאה דעקר אסורא, כל שכן בממונא, ורבי אלעזר לא מודה לרבי שמעון באסורא, ותרוניהו מודו לרבי יוסי דביתבה תותיה לא קנסו, כל שכן בכתבה דלמשקל ומפק, ורבי יוסי לא מודה להו ביתבה תותיה. ורב יוחנן אמר קמאי מודו לבתראי, רבי יוסי מודה לרבי אלעזר, כתבה דמדידה לדידיה לא קניס, כל שכן במדידה לדידיה, ורבי אלעזר לא מודה לרבי יוסי במדידה לדידיה, ותרוניהו מודו לרבי שמעון דבמחיים לא קנסו, כל שכן לאחר מיתה, ורבי שמעון לא מודה במחיים: **(טז)** וכן הוא לשון רש"י. ונראה לי שרופה לומר דפליג וסבר דאפלו בתחלה מיבם. והא דתנן פוטרת צרתה, משום דאשכחן

בְּפֶרֶק י"ג דִּישׁ נָשִׁים שְׂאִין פּוֹטְרוֹת צְרוּתֵיהֶן, קָא מְשַׁמַּע לֶן דְּזוּ פּוֹטְרֵת:

פרק י - משנה ב

[יז] וְטַעַמָּא שְׂאִין זֵו הוֹרָאת בֵּית דִּין אֶלָּא טְעוֹת: **[יח]** וְקַלְקֵלָה. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא כְּגוֹן אֶלְמַנָּה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה כּוֹי, דְּלֶהֱכִי לֹא שְׂרִייהָ. אֲבָל זְנִתָּה לֹא, מֵאִי טַעַמָּא, אֲתוֹן הוּא דְשׁוֹיִתוֹן פְּנוּיָה:

פרק י - משנה ג

[יט] וּבְנָה. יֵשׁ לוֹמֵר דָּאוּ בְּנָה קְאָמֵר, דְּכִינֵן שְׁזָה שְׁהוּא בְּכָאן אָנוּ יוֹדְעִים אִימְתֵי מֵת, וּכְשָׂאוּמֵר אַחַר כֶּד שְׂאוֹתוֹ שְׁבַמְדִּינַת הַיָּם מֵת בְּיוֹם פְּלוּנִי, מִמֵּילָא יָדְעִינֵן עַל מִי שְׁהַעִידוּ שְׁמַת רֵאשׁוֹן: **[כ]** אָמְרוּ לָהּ. שְׁנִים אַחֲרֵים הִזְיֵמוּ לְרֵאשׁוֹנִים, וְהַתּוֹרָה הָאֲמִינָה לְמַזְיֵמִין יוֹתֵר מִן הָרֵאשׁוֹנִים. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[כא]** רֵאשׁוֹן כּוֹי. הָוָה לִיָּה לְמַתְנֵי סֵתָם וְהוֹלֵד מִמְזֵר, אֶלָּא מְשׁוּם סִיפָא דְמַחְלֵק בֵּין רֵאשׁוֹן לְאַחֲרוֹן תְּנִי נְמִי הֲכִי בְרִישָׁא. גִּמְרָא: **[כב]** מִמְזֵר. אֲלִיבָא דְכָלֵי עֲלָמָא, שְׁהַרִי פּוֹגַע הוּא בְּאֶשֶׁת אַחִיו כִּינֵן שְׁהִיָּה לוּ בֵּן כְּשִׁמַּת, וְאֶשֶׁת אַחִיו בְּכָרֵת. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[כג]** תִּצָּא. דְּקִנְסִינֵן לָהּ אָף עַל פִּי שְׁכָבֵר מֵת, מְשׁוּם דְּאִיבְעִי לָהּ לְאַמְתוּנִי וְלַחְקֵר הָאֲמַת, וְלִית לָהּ כְּתֻבָּה וְלֹא תִנְאִי כְּתֻבָּה: **[כד]** רֵאשׁוֹן. דְּלִפְנֵי הַשְּׁמוּעָה, שְׁנוֹלֵד בְּעוֹד שְׁבַעֲלָה חַי, מִמְזֵר: **[כה]** וְהָאֲחֵרוֹן. דְּלֵאחַר שְׁמוּעָה, כְּלוּמֵר שְׁלֹא רָצָה הֵיבָם לְגַרְשָׁה, אִינוּ מִמְזֵר מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדְּרַבְּנָן, דְּקִנְסוּהָ. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וּמָה שְׁכָתֵב שְׁלֹא רָצָה, שְׁלֹא בְּדִקְדוּקָא כְּתֵב כּוֹ, דְּאֵטוּ בְּרִשְׁיַעֵי מִיָּרִי: **[כו]** אָף עַל פִּי כּוֹי. לְפִי שְׂאִינָה צְרִיכָה גִט, וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יֵאמְרוּ אֶשֶׁת אִישׁ יוֹצֵאת בְּלֹא גִט כְּדָאמְרִינֵן בְּנִשְׂאָת, דְּתַלּוּ לְמִימֵר דְּבִטְעוֹת הֵווּ קְדוּשִׁין שְׁהִיתָה סְבוּרָה שְׁמַת בַּעֲלָה וְלֹא הָיָה אֲמַת, וְהוֹאִיל וְלֹא עֲבָדָא אֶסוּרָא לֹא קִנְסִינֵן לָהּ, אֲבָל בְּנִשְׂאָת דְּעֲבָדָא אֶסוּרָא קִנְסִינֵן לָהּ. גִּמְרָא. וְכִינֵן שְׁנַכְנְסָה לַחֲפָה אָף עַל פִּי שְׁלֹא נְבַעֲלָה עֲבָדָא אֶסוּרָא קִרִּינֵן לָהּ, דְּהָא לֹא שְׂרִינֵן אֶלָּא בְּנִתְקַדְשָׁה לְבַד. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְעִין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י - משנה ד

[כז] וְאָמְרוּ לוֹ כּוֹי'. הֵינּוּ דְּוֹקָא בְּשִׁאֲמָרוּ לוֹ שְׁנֵי עֵדִים שְׁמַתָּה אֲשֶׁתּוֹ, אֲבָל כְּשִׁאֲמַר לוֹ עַד אֶחָד עַל מִיתַת אֲשֶׁתּוֹ, אֵין יָכוֹל לִשְׂאָ אַחוּתָהּ. תּוֹסְפוֹת: **[כח]** דְּהוּהוּ אֲמִינָא דְקַל וְחֹמֶר הִיא, וַיְמָה בְּמִקּוֹם שְׁבָא עַל אֲשֶׁת אִישׁ דִּישׁ הִתֵּר בְּחַיָּיו עַל יְדֵי גִט נֶאֱסַר בְּעֵלָה הָאוֹסְרָה, מִקּוֹם שְׁבָא עַל אִסּוּר חֲמוּר כְּגוֹן אַחוּת אֲשֶׁתּוֹ, שְׁאֲשֶׁתּוֹ אוֹסְרַת אַחוּתָהּ כָּל יְמֵיהָ, אֵינּוּ דִין שְׁנֶאֱסַרָה אֲשֶׁתּוֹ הָאוֹסְרַת אַחוּתָהּ, קָא מְשַׁמַּע לָן וְשָׁכַב [וגו'], דְּמִזִּיד לֹא אֶסְרָה, הֵלְכָד בְּשׁוּגְגָא כִּי מִתְּנִיתִין לֹא גִזְרוּ בָּהּ רַבְּנָן. גְּמָרָא: **[כט]** וְהוּא הִדִּין לְכָל הַקְּרוּבוֹת: **[ל]** מִתְּרַת כּוֹי'. דְּנוֹשָׂא אָדָם אֲנוּסַת אָבִיו כּוֹי'. וּמִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּרִישׁ פְּרָק כְּדִלְקָמּוֹן: **[לא]** מִתְּרַת. דְּפַקַּע לָהּ אִסּוּר אַחוּת אִשָּׁה, וְכָל שְׁכָן דְּאָסַמְתָּה הַשְּׁנִיָּה דְּמִתְּרַת בְּרֵאשׁוֹנָה. בֵּית יוֹסֵף: **[לב]** פִּרְשׁ רִשְׁיִי דְּהָא כְּלִי עֲלָמָא יְדַעֵי דְּאֵין אָדָם מְשִׁים בְּעֵילְתּוֹ בְּעֵילְת זְנוּת, הֵלְכָד קִים לְהוּ דְּנִשְׁוֹאֵי שְׁנִיָּה אֵינָם כְּלוּם וְלֹא בְּעִיָּא גִט כּוֹי'. וְלִתְנָא קָמָא טַעֲמָא דְּהִנְסַת בְּעַד אֶחָד אִסּוּרָה לְחֹזֵר לֹא מְשׁוּם שְׁמָא יֵאמְרוּ זֶה מְחֹזֵיר גְּרוּשָׁתּוֹ אֶלָּא מְשׁוּם דְּלֹא דִּיקָא שְׁפִיר, הֵלְכָד מֵאֵן דְּנִסְבָּה פְּסָלָה אֶקְמָא:

פרק י - משנה ו

[לג] עַל יְדֵי. עֲלִיָּהּ. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[לד]** דְּוֹקָא לְעַנְיָן יְבוּם, [וּכְמִאֲמָר]: **[לה]** כֵּן כְּתַב הַרְמְבֵי"ם. וְחִלְיָצָה לֹא, כְּדִאִיתָא לְקָמּוֹן מְשִׁנָּה דִּי פֶּרֶק י"ב דְּלַרְבָּנָן אֵין בְּחִלְיַצַת קֶטָן כְּלוּם. וְקִשְׁיָא דְּאָסַמְתָּה חִלְיָצָה בִּיבְמָה לִית לִיהָ כָּל שְׁכָן גִּט דְּלִית לִיהָ דְּהָא בְּגָדוֹל לֹא אֶתִּי גִט אֶלָּא מִכַּח חִלְיָצָה. וְכֵן חֹזֵר הַרְמְבֵי"ם בְּחַבּוּרוֹ דְּאֵין לוֹ גִּט. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לו]** עַל יְדֵי אַחִין. שְׁעֵשׂוּ בָּהּ מִאֲמָר תַּחֲלָה, דְּהָא כִּי צַד אֲבִסוּף קִיאֵי. רִשְׁיִי:

פרק י - משנה ח

[לז] לֹא פְּסָל. דְּלַרְבֵּי שְׁמַעוֹן סִפֵּק קִנְיָא כּוֹי וּמִתְּרַת לְקִיָּם הַרְאִשׁוֹנָה, אֲבָל שְׁנִיָּה לֹא מְקִיָּם דְּדִלְמָא בִּיאַתּוֹ קִנְיָא בְּרֵאשׁוֹנָה וְקִיָּמָא שְׁנִיָּה עֲלִיהָ בְּאִסּוּר שְׁנֵי בְּתִים. רִשְׁיִי: **[לח]** כְּלוּמַר אֶפְלוּ מְדַרְבָּנָן דְּלֹא תִקְנוּ לוֹ נִשְׁוֹאֵין כְּדִאִיתָא בְּגְמָרָא רִישׁ פְּרָק י"ד, כִּינּוֹן דְּאֶתָּא לְכָלֵּל נִשְׁוֹאֵין וְאִף עַל גַּב דְּבִקְטָנָה תִקְנוּ:

פרק י - משנה ט

[לט] או מתניבמת. ופליגא אמשנה ט' דפרק ג' דתנן חולצת ולא כו', משום דמאמר דוחה אפלו לצרת בעלת זקת שניי יבמין והכי נמי הרי עשו ביאת קטן כמאמר בגדול, אלא ההוא תנא גזר משום שתיי יבמות הבאות מבית אחד ואירי בגדול והוא הדין לקטן. ותנא דהכא לא גזר ואירי בקטן והוא הדין לגדול. והוא הדין דתנא דהכא פליג אמתניתין ח' [נפרקין]: **[מ]** וכן כתב רש"י. ורצונו לומר דלא משפחת אליבא דרבי שמעון זקת שניי יבמין משום דמספקא ליה אי קני לגמרי אי לא קני כלל: **[מא]** כלומר במאמר בגדול דפליג רבי שמעון התם. וצריך עיון דלא איכפל רבי לאשמעינן נמי בסיפא דמשנה ח' כי היכי דאיכפל לאשמעינן דרבי שמעון לא פסל: **[מב]** וכן לשון רש"י. והלשון אינו מדקדק. ובפרק ד' אחין כתב ויבומי תרוניהו לא, דדלמא מאמר קני והווי שתיי יבמות הבאות מבית אחד: **[מג]** ואחד כו'. ולא נראו בו סימני סריס: **[מד]** בפרק ח' משנה ד':

יא

פרק

פרק יא - משנה א

[א] והוא הדין וכל שכן בשאר קרובות דשרי: **[ב]** פריש רש"י שהיתה הראשונה לקוחתו חייב על השנייה כשבא עליה, דבשנייה ליכא למימר לקוחין דהא לא תפסי בה קדושין. וכתב נמוקי יוסף ומיהו קשה דלמא כל היכא דאית בה לקוחין אסרה תורה, ובין בשנייה בין בראשונה. ויש לומר דמשמעות קרא הכי הוא שהקיחה היא בראשונה, דהכי אסרה תורה לשכב באחת אחר שיש לו האחרת. ואם הראשונה אנוסה לבד בשביל זה אינה שלו. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** ומנלן דבאנוסה. דכתיב מעלויה דקרא ונתן האיש כו' לאבי הנערה כו'. ורבנן הא לא סמיך ליה,

אֵלָא כִּי אַתָּא קָרָא לְשׁוּמְרַת יָבָם שֶׁל אָבִיו וְכִנְף הָרְאוּי לְאָבִיו הוּא אָף עַל
גַּב דְּהוּה לִיה דְּוֹדְתּוֹ וַיְבַמָּה לְשׁוּק וְלַעֲבָר עָלֶיהָ בְּשִׁלְשָׁה לְאוּיו כּוּי. גְּמָרָא :
[ד] קָאִי אַרְיִשָׁא דְמַתְנִיתִין נוֹשְׂאִין עַל הָאֲנוּסָה כּוּי. וְהָא דְאָסְרִי לְנִטְעוֹן וְלֹא
אָסְרוּ לְבִנְיָהוֹן שֶׁל הַמַּתִּירִין דְּסוֹף פָּרֶק ב', נְשִׂי לְגַבֵּי נְשִׂי שְׂכִיחִין, גְּבָרִי לְגַבֵּי
גְּבָרִי לֹא שְׂכִיחִין. אִי נְמִי נְשִׂי דְלֹא מַתְסָרָא מִשְׂכִּיבַת הַמְזוּנָה בְּקִרְוּבוּתֶיהָ
לֹא קִפְדִּי אֶהְדְּדִי, גְּבָרָא דְמַתְסָרָא עָלֵיו אֶשְׁתּוּ הַמְזוּנָה קִפְדִּי אֶהְדְּדִי. גְּמָרָא :
[ה] שְׁנַאֲסָרָה הַבִּיאָה עִמָּהֶם אִם הִיָּתָה אֶשְׁתּוּ. הַרְמַבְ"ס : [ו] וְהוּי אוּנְס
וּמְפִתָּה עַל הַנְּשׁוּאָה. רְש"י :

פרק יא - משנה ב

[ז] וְהָא דְתַנְן הַגִּיּוֹרַת, מְשׁוּם סִיפָא דְלִדְתּוֹ בְּקִדְשָׁה. וְהָא דְתַנְן לֹא חוֹלְצִין
וְאִינְהוּ לְאוּ אַחִין נִינְהוּ כְּלָל, אֵלָא קָא מְשַׁמַּע לָן אֶפְלוּ מְדַרְבְּנָן אִינְן בְּתוֹרַת
יְבוּס וְחַלִּיצָה, וְאִי בְּעִי לְמַנְסָב נְשִׂי דְהֶדְדִי לְאַחַר מִיתָה אֶפְלוּ יֵשׁ לְהֶם בְּנִים
נְסִבִי, וּבְגְמָרָא שְׁקָלִי וְטָרוּ בָּהּ. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וּמְסַקְנַת הַפּוֹסְקִים
דְּכְשִׁנְשָׂאוּם לְאַחַר שְׁנַתְגִּירוּ, דְאֶסוּרָא מְדַרְבְּנָן לְמַנְסָב כּוּי : [ח] אֶפְלוּ כּוּי.
דְאָף עַל גַּב דְּהוֹרְתּוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן שְׁלֵא בְּקִדְשָׁה וְכִשְׁתִּי אִמָּהוֹת דְמִיָּא, וְאִיכָּא
לְמִימַר דְתַהוּי עָלֶיהָ כְּנִכְרִית וְאִי בְּעִי לְיְבוּמֵי מַיְבָם, אֶפְלוּ הַכִּי אֶסִּירִי
וְקִימֵי עָלֶיהָ בְּאֶשְׁתָּא אַח. גְּמָרָא. וְאִי גַם לְדְתּוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן שְׁלֵא בְּקִדְשָׁה, יְכוּל
לְהִיּוֹת דְשָׂרִי. תּוֹסְפּוֹת :

פרק יא - משנה ג

[ט] דְאִי מְשׁוּם דְלֹא מַתְרַמְיָא לְכָל חַד עוֹנָה בְּחַדְשׁ כְּדַלְעִיל, הָא לֹא הוּי
אֵלָא עֲצָה טוֹבָה, וְהוּא הַדִּין דְטַפִּי נְמִי :

פרק יא - משנה ד

[י] או מיבמיון. פרוש, אחר שבני הפלה חלצו תחלה. הרמב"ם:

פרק יא - משנה ה

[יא] כלומר ולא קימא לן כותיה, דהאי תנא רבי יהודה הוא ולטעמיה דסבירא ליה מעלין מתרומה ליוחסין, ולא קימא לן הכי כמו שתנן משנה ח' פרק ב' דכתבות: **[יב]** ושחררו. בגמרא, אימא, כופין אותם ומשחררין זה את זה, דלשא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול: **[יג]** אינו משלמין כו'. אבל צריכין להפריש משום כפרה. תוספות: **[יד]** ואינו חולקים כו'. שהמשחרר ישראל הוא. רש"י. ואפלו יבאו שניהם על הגרן ויהיו מתנין אם כהן אני תנו לי בשבילי ואם חברי כהן תנו לו בשבילו, אפלו הכי אין חולקין פיון דאין אוכלין, דלמא אתי לידי תקלה. תוספות: **[טו]** ומלתא דפשיטא היא שאסורים להקריב. אלא צריך לומר דהכי קאמר, שאין נותנים כו' ושהם יתנו אחר כך לכל כהן שירצו אפלו שאינו במשמר: **[טז]** כן פרש רש"י בלשון אחר. ולאותו פרוש מפרש נמי ואין נותנים להם בבכור. אבל לפרוש קמא שפרש הר"ב להקריב, מפרש ואין מוציאין כו' אם היו חיבים חטאת כו' אין כופין אותם לתתם לאנשי משמר ולהיות עבודתם ועורם לאנשי משמר, דכל חד אמר אנא כהן, וכהן מקריב בכל שעה שירצה ואפלו במשמר שאינו שלו, אלא או יקריבו להם קרבנותיהן ויחזירו להם הבשר והעור ויתנום לכל מי שירצו, או אלו יעשו שליח לכל כהן שירצו להקריב כו'. והכי הוה ליה להר"ב לפרש (ועי' בתוספות) רישא וסיפא בחדא מחתא: **[יז]** ובכורו כו'. השתא אורי לה מאי עביד בבכור שלו. רש"י: **[יח]** יהא רועה. אפלו בזמן הבית, דהא לא מצי למכפינהו לתן לפנהנים לאקרויבי ולאכל את בשרו, ואינהו נמי לא מצי למתביה לכהן ולהחזיר להן הבשר, דבכור תם אינו נאכל אלא לפנהנים, הלכך ירעה נד שישתאב, ומתיר לשחטו במדינה ויאכלוהו הם, דבכור בעל מום אין בו משום זרות אלא משום גזל דמתנות כהנה, והכא גזל ליכא דהמוציא מחברו עליו הראיה. רש"י: **[יט]** ואפלו הכי צריך קמיצה, דמנחה שלא נקמצה פסולה כזבח שלא נשחט. רש"י:

פרק יא - משנה ז

[כ] וכן אסור בעבודה, כדאיתא ריש פרק ב' דזבחים: **[כא]** דאלו חלל אינו מזוהר על הטמאה. ומהוא אונו עליהם לא מצינו למידק, דמצינו למימר

בְּמִיתָתוֹ דְּשֵׁנִי וְלִקּוּט עֲצָמוֹת דְּקָמָא. עֵינֵי סוּף פֶּרֶק ח' דְּפִסְחִים. וְלֹא מוֹקִים
לָהּ שְׂבָאוּ עָלֶיהָ שְׁנִיָּהֶם בְּזָנוּת דְּלֹא נַעֲשֶׂה זְרַעָה חֲלָל בְּכָד, מְשׁוּם דְּחֻכְמִים
גְּזָרוּ שְׂמִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ מִדִּין כְּהֵנָּה הוֹאִיל וְאִינוּ יוֹדְעֵי אָבִיו הוֹדְאִי, שְׁנֵאמַר
וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו, עַד שְׁיִהְיֶה זְרַעוֹ מִיַּחַס אַחֲרָיו. גְּמָרָא: **[כב]** יוֹרְשֵׁין
אוֹתוֹ. בְּשָׁלָא הֵנִיחַ זָרַע. הֶרְמַבִּי"ם: **[כג]** וּפְטוּר כּוֹי'. כְּשֶׁהִכָּה זֶה בְּזָמַן אֶחָד
וְזֶה בְּזָמַן אַחֵר, דְּאִיכָּא שְׁתֵּי הִתְרָאוֹת וְכָל חֲדָא הִיא הִתְרָאת סַפֵּק, אֲבָל
שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד אוֹ שְׁקָלִיל אוֹתָם בְּדַבּוּר אֶחָד, חֲבִיב. הֶרְמַבִּי"ם: **[כד]** וְתִימָה
לָמָּה לֹא יוֹכְלוּ לַעֲבֹב וְלִדְחוּתוֹ מִן הָעֲבוּדָה כְּמוֹ מִן הַחֲלָקָה. וּבְגְמָרָא דִּיקִינָן
עוֹלָה בְּעַל כְּרָחוּ וְלֹא בְּעַל כְּרָחִים, דְּדָאף עַל גַּב דְּאִינוּ חוֹלֵק עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
שְׁתֵּי הַמְשַׁפְּחוֹת כְּיִיפִין לִיהָ לַעֲבֹד מְשׁוּם פְּגָמָם כּוֹי': **[כה]** בְּמִשְׁמַר אֶחָד.
וּבֵית אָב אֶחָד. גְּמָרָא. וְעֵינֵי מִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ב' דְּתַעֲנִית:

יב

פרק

פרק יב - משנה א

[א] הַדְּיוֹטוֹת. יְלִיף בְּגְמָרָא מִזְקֵנֵי דְּמִיתָר: **[ב]** עֶקֶב. פִּרְשׁוּ הַר"ב בְּמִשְׁנָה
ד' פֶּרֶק כ"ו דְּכִלִּים עוֹר שֶׁל סְנַדְל הַמְכַסֶּה אֶת גְּבֵה הַרְגֵל שְׁכַנְגָד שׁוֹקוֹ
מֵאַחוֹרָיו, וּמִיָּרֵי שְׂאִין לוֹ שׁוֹלוּ"א וְאֶפְלוּ הַכִּי כְּשֶׁר הוֹאִיל וַיֵּשׁ לוֹ עֶקֶב הוּא
מְעַכֵּב הַרְגֵל שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּצָה, אֲבָל לְכַתְּחֻלָּה בְּעֵינָן שְׁיִהָא לוֹ גַּם כֵּן שׁוֹלוּ"א.
אֲבָל לְפָרוּשׁ רִשְׁיֵי דְּעֶקֶב הֵינּוּ שׁוֹלוּ"א כּוֹי' קֶשֶׁה, דְּכְשֶׁר מְשַׁמַּע דִּיעֲבַד אֲבָל
לְכַתְּחֻלָּה לֹא, וְאֶלָּא אֵיזְהוּ שְׁחוֹלְצִין בּוֹ לְכַתְּחֻלָּה: **[ג]** וּלְמִטָּה כּוֹי'. בְּגְמָרָא
יְלִיף לִיהָ מְקָרָא:

פרק יב - משנה ב

[ד] שְׂאִינוּ שְׁלוּ. בְּגְמָרָא יְלִיף לָהּ מְקָרָא: **[ה]** כֵּן כָּתַב הֶרְמַבִּי"ם. וְטַעְמִיהָ
מְשׁוּם דְּבְּגְמָרָא מְסִיק בְּחַד לִישְׁנָא דְּחִלְיַצַת לִילָה דְּכְשֶׁרָה יְחִידָאָה הִיא:
[ו] בְּלִילָה. מִרְסָב חִלְיַצָה כְּתַחֲלַת דִּין דְּמִיָּא, וּמִרְסָב כְּגִמְרָא דִּין דְּמִיָּא.

וּחְלִיצָה דִּינִי מְמוֹנוֹת הִיא, דְּגוּבָה כְּתֻבָּתָהּ, וְדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּנִין בַּיּוֹם וְגוּמְרִין בְּלֵילָה. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ז]** **בְּשֵׁמֶל**. תֵּנָא קִמָּא יְלִיף רְגַל רְגַל מִמְצָרַע. וְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר קָאָמַר דְּאִין מְפָנָה אֶלָּא מִצַּד אֶחָד וּמְשִׁיבִין כּוּ'. גְּמָרָא:

פרק יב - משנה ד

[ח] **שְׁנַחֲלָץ**. לֹא נֶאֱמַר הַלְשׁוֹן מִזֶּה בְּדַקְדּוּק בְּכֻלָּהּ מְכִילֶתִין, דְּבִבְכָל דּוּכְתָא אֲמַרְיָנָה הַחֹלֶץ גְּבִי יָבִים. וְנִרְאָה טַעַם הַדְּבָר מִפְּנֵי שֶׁהֵיבָם מְסִיעֵע בְּחִלְצָה כִּינּוּן שְׁצָרִיד שְׁיִתְכּוֹן לְחֹלֶץ כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא דְּף ק"ו, וְגַבֵּי חֲרַשׁ דְּלָאוּ בַר כְּוָנָה נִקְרָא שְׁנַחֲלָץ. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ט]** מִשְׁמַע דְּאֵלוּ אִין כָּאן אַח אֶלָּא הוּא דִּנְתָרַת לְשׁוּק, וְלִיתָא, דְּהָא דִּין יָבוּם יֵשׁ לוֹ כְּדַתְנָן סוּף פְּרַק י"ד, וְאִם כֵּן אִינְהוּ נִפְטָרַת אֶלָּא בְּיָבוּם, הֵוָה לְהוּ לְמַכְתָּב כְּמוֹ שֶׁכְּתֻבוּ בְּחֲרָשָׁת: **[י]** גְּמָרָא. וּמִשְׁמַע דְּלַעֲנִין חֲרַשׁ וְחֲרָשָׁת חֲלִיצָה פְּסוּלָה הִיא מִדְּפֶרֶט קָטָן, וְזֶה דַּעַת הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א. אֲבָל הַרְמַב"ם פּוֹסֵק דְּשׁוּיָן לְקָטָן וְאִין בְּחִלְצָתוֹן כְּלוּם. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** **קִטְנָה כּוּ'**. בְּגִמְרָא דְּמַקְשִׁינָן אִשָּׁה לְאִישׁ, דְּאִישׁ כְּתִיב בְּפֶרֶשָׁה, וְלֹא מְרַבִּינְהוּ בְּהַדִּי אִינְדָּ מְשׁוּם דְּבִקְטָנָה פְּלִיג רַבֵּי יוֹסֵי בְּגִמְרָא. וְאִם תֵּאֲמַר כִּינּוּן דְּתַנִּי פְּסוּלָה אֲמַאי תַּנִּי שְׁתַּחֲלָץ מִשְׁתַּגְּדִיל, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהוּוּ אֲמִינָא דְּחִלְצָתָהּ פְּסוּלָה רַק מִדְּרַבְּנָן, דְּהַהֲקֵשׁ אִינּוּ מִן הַתּוֹרָה, לְהַכִּי תַּנִּי יִתּוּר לְשׁוֹן לְאֲשֵׁמוּעִינָן דְּחִלְצָתָהּ קִטְנָה אִינְהוּ כְּלוּם כְּמוֹ קָטָן. וּמִיָּהוּ לְגַרְסַת הַירוּשָׁלַמִי מִשְׁמַע דְּלַרְבֵּי מְאִיר מִדְּרַבְּנָן הוּא, וְלַרְבֵּי יוֹסֵי תַּחֲלָץ לְכַתְּחֻלָּהּ. תּוֹסְפּוֹת. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יב - משנה ה

[יב] **מִכְשִׁירִין**. וְעַל כָּל פָּנִים בְּשָׁנִים דְּבַעֲיָנָן עֵדִים, וְהֵיא מַעֲשָׂה מוֹקְמִינָן בְּגִמְרָא דְּעֵדִים רוֹאִין אוֹתָן מִבְּחוּץ, וְטַעַמָּא דְּאָף דְּמוֹדִים וְיָהוּ נְאָמְנִים אֲצִלְנוּ אִין זֶה כְּלוּם, דְּאִין דְּבָר שְׁבַעְרָוּהּ פְּחוֹת מְשָׁנִים. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

פרק יב - משנה ו

יג רש"י. ומסיים אל תכניס קטטה לתוך ביתך. והרמב"ם כתב ואם היתה הוגנת לו מצד שנותם יועצים לו שייבם יותר משיחלץ: **יד** גרסא מטעת נזדמנה לו בפרוש רש"י, שלא נרשם תבת גמרא קדם קוראה, והיה סבור הר"ב לפום ריהטא שכן גרס רש"י במשנה ולא כן הוא אלא שהוא קאי אדרבי יהודא בגמרא, עין שם: **טו** וטעמא, שכן עשה רבי טרפון מעשה ומעשה רב: **טז** ונקרא. זהו גומרין הפרשה דאמרן: **יז** בתלמידים. היושבים שם לפני רבן בשעת החליצה. רש"י: **יח** העומדים. רצונו לומר כל הנמצאים שם, ובין עומדין ובין יושבין. טור: **יט** חלוץ כו'. כתב רבנו בגור אריה פרשת תצא, למה לא תהיה הקריאה בית חלוץ הנעל כפתוב, ויש לומר דאי הכי הנה ליה למכתב ויקראו בית חלוץ הנעל, ונקרא פרושו כי הקריאה היתה חלוץ הנעל, וכאשר יקראו חלוץ הנעל אם כן נקרא הבית בית חלוץ הנעל מעצמו, וש"ך בזה ונקרא כיון שלא היתה הקריאה רק חלוץ הנעל ונקרא הבית מעצמו בית חלוץ הנעל:

יג

פרק

פרק יג - משנה א

א ארוסות. מפרש בגמרא משום שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה ואי אמרת תמאן, ממנעי ולא נסבי. ובית הלל תרויהו ניחא להו דליפוק עליהו קלא דאישות כו' והלכך לא ממנעי: **ב** אמרו כו'. משום דבית שמאי יהבי טעמא למלתיהו נקט להו בלשון אמרו להו:

פרק יג - משנה ב

ג למאן. ואיזהו מאן, אמרה אי אפשי בפלוני בעלי או אי אפשי בקדושין שקדשוני אמי ואחי, אפלו היו אורחין מסבין בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהן ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי, הרי זה מאן. גמרא: **ד** שהשיאה כו'. שהכניסוה לחפה אף על פי שקבלו הם הקדושין, אבל

קדושה אמה ואחיה אפלו לדעתה אינה מקדשת כלל ואינה צריכה מאון, לפי שלא מצינו שתקנו חכמים שליחות לקטן. וכל הני דמוכחו דארוסה צריכה למאן, דוקא בשקבלה היא קדושה ופרשה אי אפשר בקדושין שקדשוני אמי ואחי, כלומר הם פתונו לקבל הקדושין. נמוקי יוסף בשם הרמב"ן ז"ל: **ה** ואחיה. או אחיה. טור: **ו** לדעתה. עבדין לה גננא ומלבישין לה קוזמרין ומדכירין לה גבר. שלא לדעתה עבדין לה גננא כו' ולא מדכירין לה גבר. ירושלמי: **ז** לשמר כו'. ושהו קדושין. לא שתשמר אותו כדרך שמשמרת האגוז ותמרה. הרמב"ם: **ח** אינה צריכה. בפני שנים, אלא תלך ותעשה רצונה. הרמב"ם: **ט** כמפתה. כדקתני בת ישראל לכהן כו'. רש"י. ולא שסובר רבי אליעזר אינה צריכה מאון, שהרי מצינו לו מלמדיו את הקטנה שתמאן בו לקמן במשנה ז', אלא כדמפרש בגמרא רבי אליעזר אומר כו' ואין בעלה זכאי במציאתה כו' ואינו מטמא לה, כללו של דבר אינה פאשתו לכל דבר אלא שצריכה מאון. והא דלרבנן בעלה זכאי בכלהו, מפרש רש"י דרבנן אפקרוהו גביה והפקר בית דין הפקר, והא דמטמא לה אם כהן הוא ואף על גב דנשואיה דרבנן, כיון דירית לה הויא כמת מצוה שאין לה מי שיקברנה. גמרא: **י** לאו למימרא שעושה מעשה שטות, דאם כן הויא פשוטה ואין קדושה קדושין כלל, אלא הינו לומר שאינה חריפה כלל, ומכל מקום כיון שהיא בת עשר חזקה על הרב שהיא יודעת לשמר קדושה. כסף משנה: **יא** לפי שכבר נקנית בקדושין דאורייתא, רצונו לומר הביאה. הרמב"ם:

פרק יג - משנה ה

יב כדמסיק בגמרא. דמאון דחבריה לא מבטל גטא דידיה, ותנא דהכא פליג אדלעיל. ועין תוספות יום טוב:

פרק יג - משנה ו

יג דאלו נתגדלה אצלו, סתם ביאה ראשונה משגדלה קדושין הו, וכדלעיל בפרוש משנה ב'. ועין תוספות יום טוב:

פרק יג - משנה ז

{יד} חרשות. דאין לחרשת נשואין מדאורייתא, דלאו בת דעת היא, אלא רבנן תקינו לה כדי שלא תשאיר פנויה לעולם. גמרא: **{טו}** לעיל משנה ב' כתב אם בא עליה, ומיהו בגמרא דהקא איפלגי אמוראי אי בעינן שבעל או לא, ולא אפסיק הלכתא וספקא לחמרא. הרי"ף: **{טז}** אי. כדכתיב [קהלת ד] ואי לו האחד שילפל: **{יז}** ומיתב נמי לא יתבא תותיה, דקסבר יש זקה. וטעמא דיתרחק כו' בגמרא דלמא גדלה ומחרטה בה, ורבי אליעזר סבירא ליה מאון דמצוה שאני:

פרק יג - משנה ח

{יח} אי בקטנה דאתיא לכלל דעת אי בחרשת דגדולה ובת ביאה היא. גמרא: **{יט}** ביאת. והוא הדין חליצתה, אלא משום דלא מצי למנקט ואין חליצת החרשת, דלאו בת חליצה כלל היא:

פרק יג - משנה ט

{כ} ואפלו לרבנן דרבי שמעון דמשנה ז' פרק י' דבבבב לא תקנו נשואין כלל כו' אבל קטנה תקנו לה נשואין כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר, כדאיתא בגמרא:

פרק יג - משנה יא

{כא} רבי אליעזר. הכי גרסינן בלא יו"ד, והוא בן שמוע הכהן. ולעיל משנה ז' גריס ביו"ד הוא בן הורקנוס: **{כב}** וכבר נחלקו בזה אבות העולם,

הַרְאֵבִיךָ סוֹבֵר דְּלֹא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר דְּמִלְמַדִּין אֵלֶּא בְּגִדּוּלָהּ וּקְטִנָּה כְּדֵי לְקַיֵּם יְבוּם דְּאוּרִיתָא, אֲבָל בְּחַרְשֵׁת וּקְטִנָּה דְּתַרְוִיָּהּ מְדַרְבְּנָן וְהָא קַיִם לָהּ בְּבִיָּאָה רֵאשׁוֹנָה לֹא אָמַר אֵלֶּא לְעוֹלָם יִתְרַחֵק אָדָם מִן הַמְּאוּנִין, וְכַתְּבֵי, דְּבִנְסַחְתּוֹ לֹא גָרְסִינָן בְּכֻלּוֹ. וְהַרְמַבְ"ן כָּתַב שֶׁנִּמְצָא בְּנִסְחָאוֹת בְּכֻלּוֹ, וְכֵן הוּא בְּתוֹסְפֹתָא, וְקֵאִי אִף אַחֲרֵשֶׁת וּקְטִנָּה, דְּמִיָּדִי הוּא טַעְמָא דְּמִתְרַחֵקִין מִן הַמְּאוּנִים דְּדִלְמָא גְּדֻלָּהּ וּמִיַּחְרָטָא בָּהּ, וְזוֹ יוֹצֵאת עַל כָּל פְּנִים לָמָּה תִּתְעַגְּן וְתִמְתִּין עַד שֶׁתִּגְדִּיל וְתִחַלֵּץ וְתִפְסֵל מִן הַכְּהֵנָּה, שׁוֹפֵד מִי בּוֹרוֹ וְאַחֲרֵים צְרִיכִין לוֹ, וְתִתְאַסֵּר חֲרֻשֶׁת עַל בְּעֵלָהּ שֶׁכְּנִסָּה בְּהֵתֵר. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כג]** הַקְטִנָּה. אֲבָל חֲרֻשֶׁת לֹא, לְפִי שֶׁלֹּא תִקְנוּ לְחֲרֻשֶׁת שׁוּם מְאוּן כָּלל, וְטַעְמָא בְּגַמְרָא מְשׁוּם דְּמִמְנַעִי וְלֹא נִסְבִּי לָהּ הוֹאִיל וּלְעוֹלָם יִכּוּלָּה לְמָאוּן מִפְּנֵי חֲרֻשִׁיתָהּ, אֲבָל קְטִנָּה גְּבוּל יֵשׁ לָהּ וְסוֹבֵר מִפִּיִּסְיָנָא לָהּ כָּל שְׁעֵתָא
עַד שִׁיעֵבֵר זְמַן מְאוּנָה:

פרק יג - משנה יב

[כד] יָבִים קָטָן. גְּמָרָא, קָרִי כָּאֵן לְהַקִּים לְאַחֵיו שָׁם, וְהָא לָאו בְּרַ הַכִּי הוּא, וּמְסִיק אָמַר קָרָא [דְּבָרִים כה] כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו, הָא אַחֵיו שְׁלֹא הִזָּה בְּעוֹלָמוֹ לֹא, מְכָלל שְׁאֵם הִזָּה בְּעוֹלָמוֹ, אֶפְלוּ בֶן יוֹם אֶחָד: **[כה]** וְאִם תֵּאמַר כִּינּוּן דְּלִדְבָרֵיו כְּבָר נִפְטָרָה מִמֶּנּוּ, שֶׁהָרִי אָמַר שְׂבֵא אֵלֶיָּהּ וּפְטוּרָה מִמֶּנּוּ בְּגִט, מֵאִי אֲכַפֵּת לִיָּהּ בְּחִלְיָה שֶׁיִּצְטָרֵף כְּפִיָּה יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ בְּבֵית דִּין לְחֻלְץ לָהּ שֶׁתִּרְק בְּפָנָיו. תּוֹסְפוֹת. וְהַנְּמוּקֵי יוֹסֵף תִּרְצֵ מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְטַעֵן אִף עַל פִּי שֶׁנִּתְתִּי לָהּ גִּט אֵינָה אֶסוּרָה עָלַי בְּחֻזְרָה וְאוּלַי תִּתְפַּיֵּס וְתִחְזֹר לִי, מָה שְׂאִין כֵּן בְּחִלְיָה: **[כו]** וְאִם תֵּאמַר דְּכִינּוּן שֶׁנִּפְסָלָה עָלָיו, אִם כֵּן לְאַחַר שְׁלֹשִׁים הֵיאָדָּ אִמְרִינָן דְּלֹא מוֹקֵי אֲנַפְשִׁיָּהּ, וְהָרִי הִיא בְּאֶסוּר עָלָיו, יֵשׁ לוֹמֵר דְּהֵגַט הִזָּה נִתֵּן עִכְשָׁיו, דְּאִי קָדָם כְּנִיסָה אֶפְלוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים הֵיָתֵה הִיא נְאֻמְנָת לוֹמֵר שְׁלֹא בָּא אֵלַי, דְּכִינּוּן דְּאִיכָּא אֶסוּרָא מוֹקֵי נִפְשִׁיָּהּ מְלַבְעַל. הַמְּגִיד. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כז]** שְׂאִין זֶה נְאֻמְן לְאוּסְרָה עַל כָּל אָדָם אַחַר שֶׁכְּנִסָּה. הַרְמַבְ"ם. נִרְאָה שֶׁהוּא מְפָרְשָׁה אֶפְלוּ תוֹדָּ שְׁלֹשִׁים, וְזֶהוּ שֶׁכְּתֵב אַחַר שֶׁכְּנִסָּה וְלֹא כְּתֵב אַחַר שְׁלֹשִׁים. אֲבָל רַשִׁי ז"ל פִּרְשׁ דְּוִקָּא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, וְדָבָרֵי רַבְּנָן נִרְאָה לִי עֶקֶר. הַמְּגִיד:

פרק יד - משנה א

[א] יְקִים. הָא פְּשִׁיטָא, אֶלָּא אַגב דְּתַנִּי יוֹצִיא תְּנָא יְקִים. תּוֹסְפוֹת: **[ב]** מַה טַעַם קְאָמַר, כְּלוּמַר כְּקִדּוּשֵׁין. רַשִׁי וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף: **[ג]** וְהִינוּ טַעַמָּא דְּהִכָּא לֹא קְתַנִּי עוֹלָמִית כְּמוֹ בְּנִשְׁתַּטָּה הוּא דְּקְתַנִּי עוֹלָמִית. גְּמָרָא. וְכַתְּבַנְנוּ נִמּוּקֵי יוֹסֵף לְפִי שְׂאִין גְּרוּשָׁיו כְּלוּם מִן הַתּוֹרָה קְתַנִּי הָאִי לִישָׁנָא, שְׂאִין לְגְרוּשֵׁין תַּקְנָה עוֹלָמִית, שְׂאֶפְלוּ נִשְׂאֵת בְּגִט זֶה וַיֵּשׁ לָהּ בְּנִים תַּצָּא, מַה שְׂאִין כֵּן בְּחֻרְשֵׁת דְּבְדִיעֵבַד אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְאִם עַל פִּי שְׂאִין לָהּ בְּנִים. וְאֶפְשָׁר שְׂאִם נִתְגַּרְשָׁה תִּנְשָׂא אֶפְלוּ לְכַתְּחִלָּה. הַרִיטְבִּיא וְנִמּוּקֵי יוֹסֵף: **[ד]** מִפְּנֵי מַה כּוּ'. מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא דְּלְדַבְּרִיהֶם קְאָמַר, לְדִידִי כִּי הִיכִי דְּאִישׁ לֹא מְצִי מְגִרֵשׁ, אִשָּׁה לֹא מְצִי מְגִרְשָׁה, אֶלָּא לְדִידְכוּ מַאי שְׂנָא אִשָּׁה וּמַאי שְׂנָא אִישׁ:

פרק יד - משנה ב

[ה] הַעִיד כּוּ'. רַבְּנָן הֵבִיאוּהָ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה לְדַבְּרִיהוּ, וְאָמְרוּ לוֹ אִם זֶה כִּיּוֹצֵא בָּהּ. תּוֹסְפוֹת: **[ו]** וְרַצוֹנוֹ לומר כְּשֶׁעֲדִין לֹא בָּגְרָה, דְּהָא אִם בְּנַעְרוּתָהּ יְכוּל אָבִיהָ לְקַדְּשָׁה:

פרק יד - משנה ג

[ז] לְשָׁנֵי כּוּ'. הִינוּ רִישָׁא שְׁנֵי אַחִים חֲרָשִׁים כּוּ' לְשִׁתֵּי אַחִיוֹת חֲרָשׁוֹת, אֶלָּא דְּתַנִּי כְּלִי גִוְנֵי בְּדִידִיהָ וּבְדִידָהּ: **[ח]** וְאִם עַל גַּב דְּקָרִיאָה אִינָּה מְעַכְּבַת כְּדִתְּנִן בְּפִרְקָא י"ב מִשְׁנָה ג', כָּל הָרְאוּי לְבַלָּה אִין בְּלָה מְעַכְּבַת בּוֹ וְכָל שְׂאִין רְאוּי לְבַלָּה בְּלָה מְעַכְּבַת בּוֹ: **[ט]** רַשִׁי. וְהִכִּי קְאָמַר, דְּמִפְּקַע נִשְׂוֹאִין דִּידִיהָ שְׁהִיוּ מִפְּחָ זְקַת אַחִיו דְּהוּיָא בְּרַמִּיזָה, אֶבְל זְקָה עֲצָמָה אִין גִּט דּוּחָה:

פרק יד - משנה ד

[י] מה יעשה חרש כו'. ופרכינן בגמרא ותיתב גביה, קטן אוכל אסורין הוא, ואין בית דין מצוין להפרישו. ומשני, גזרה משום התרת יבמה לשוק שיאמרו נפטרה משום אחות אשה, ולא ידעי אנשי דטעמא משום קטן אוכל אסורין הוא: **[יא]** רש"י. ורצונו לומר דלא מפקע נשואיו שהיו מפת זקה

טו

פרק

פרק טו - משנה א

[א] שלום כו'. גמרא, תנא שלום כו' משום סיפא קטטה בינו לבינה, מלחמה בעולם. ופרשו התוספות דסתמא דמלתא הכי הוא דשלום בינו לבינה ושלום בעולם. וזה לשון המגיד משנה, פרוש שאין אנו צריכין לידיע בברור שיש שלום בינו ובינה ושיש שלום בעולם אלא סתמא דמלתא הכי הוא: **[ב]** תנשא. כמו שכתוב בריש פרק י' בטעם שתנשא על פי עד אחד: **[ג]** קטטה כו'. מפרשים בגמרא באומרת לבעלה גרשתני בפני פלוני ופלוני ואמרו לא היו דברים מעולם: **[ד]** אמרו לו. אין להקשות הינו תנא קמא, דהא מעקרא לא פירש אי מיירי אפלו בלא בוכה, והקא מפרש ליה. תוספות: **[ה]** בגמרא. ונראה לי דהכי פרושו, פקחת יודעת שיש לבא לבית דין באמתת דברים ולקד תתחכם לאמת את דבריה ותבא בבכי וקריעת בגדים, אבל השוטה אף על פי שתבכה על מיתת בעלה כי רע לה מכל מקום בבאה לבית דין אינה נותנת לב לאמת דבריה על ידי בכיה:

פרק טו - משנה ב

[ז] רש"י. ומשמע דלא קפדי בית הלל אלא שיהיה ממקום קרוב. והתוספות הביאו ירושלמי, למה קציר, ומשגי, דאנסא דשכיח הוא, משמע דבדוקא נקטי קציר ובדדמי ליה שהוא שכיח. ובתוספות חדשים מפרש דהתוספות מפרשי דהירושלמי אסיפא קאי והכי פרושא דמתניתין, דברו חכמים בהנה ורגיל ושכיח, ובית הלל קדם חזרה הוי סבירא להו דוקא קציר כמעשה שהיה ולא בדדמי ליה:

פרק טו - משנה ד

[ז] לומר דלאו דוקא בת חמותה אלא הוא הדין בת חמיה שאינה בת חמותה: **[ח]** ואם תאמר והלא כשמעידה על יבמה שמת שמא ייבמנה בעלה ותהא צרתה לאתרי, יש לומר שאינה חוששת בכך כיון שיודעת שבעלה חי ויחזור ולבסוף יקלקלנה. תוספות: **[ט]** דכל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים, ואין דבריו של אחד במקום שנים. גמרא. ומכל מקום התירוה בעינן, דאי לאו הכי כיון שעדין לא סמיכנא עליה לא חשבינן ליה כתרי, וכפרוש רש"י: **[י]** דאי לאו הכי פשיטא דאין דבריו של אחד במקום שנים, ועוד דאוקי תרי לבהדי תרי, אלא מירי בפסולי עדות, ובין העד הבא ראשון ובין השנים הבאים אחר שהתירוה כלם פסולים, ואשמועינן הואיל והאמינה תורה כו': **[יא]** בחנם נקטיה. אבל עד פשר הבא בתחלה והתירוה ואחר כך באו הפסולים, לא תצא, דשתי נשים באיש אחד כפלגא ופלגא דמי כדאיתא בגמרא. תוספות יום טוב: **[יב]** שנשאת. כיון שנשאת ועבדא אסורא, אף על פי שלא נבעלה תצא. כסף משנה: **[יג]** גמרא. וכתב הרא"ש דאפלו שלא התירוה עדין לנשא, תנשא:

פרק טו - משנה ה

[יד] לא תנשא. פשיטא כו', הא קא משמע לן דמהו דתימא כיון דאתאי ומערערה גליא דעתה דלצעורי לצרה קא עבדה ותמות נפשה עם פלשתים כו', הלכך אם חזרה בה ונתנה אמתלא לדבריה אפלו היא תשתרי, ולא אמרינן לעיל דאין צרה מעידה לחברתה אלא כי שתקה השנינה, קא משמע לן. גמרא: **[טו]** רבי מאיר אומר כו'. וקאמרינן בגמרא דרבי מאיר פליג נמי ברישא, ומשום דהנה אמינא דבסיפא מודה נקט פלוגתיהו בסיפא. תוספות: **[טז]** אשה. ואפלו צרתה במשמע, וסתמא כרבי מאיר. גמרא: **[יז]** ואשה. אבל עד פסול ועד פשר אף על גב דבבת אחת, כי היכי

דהורע כח שְׁתֵּי נָשִׁים לְגַבֵּי עַד כְּשֶׁר כְּדִלְעִיל, הָכִי נָמִי הוֹרַע כַּח אִשָּׁה אַחַת לְגַבֵּי עַד כְּשֶׁר, דָּאִי לֹא תִימָא הָכִי לְתַנֵּי רְבוּתָא עַד אוֹמַר מִת וְאִשָּׁה אוֹמַרְת לֹא מִת. הָרַמְבַּ"ם. אָבֵל בִּירוּשְׁלַמִּי אָמְרוּ תַנֵּי דְבֵי רַבִּי כּוֹן, וְיֵשׁ פּוֹסְקִים כְּוַתִּיה: **[יח]** לֹא תִנְשָׂא. וּמִדְּלֹא קִתְּנִי וְאִם נִשְׂאֵת תִּצָּא כְּדִקְתָּנִי לְעִיל אֶף עַל פִּי שְׁנֵשְׂאֵת תִּצָּא, דְּקִדְק הָרַמְבַּ"ם שְׂאִם נִשְׂאֵת לְאוֹתוֹ שְׂאִמַר מִת לֹא תִצָּא:

פרק טו - משנה ז

[יט] דְּכִמוּ דְחַמּוּתָה אֵינָה מְעִידָה לְכַלָּה וְטַעֲמָא שְׁשׁוֹנָאָה, הָכִי נָמִי כְּלָה שׁוֹנָאָה לְחַמּוּתָה דְכַמִּים הַפְּנִים לְפָנִים כּוֹן לֵב הָאָדָם לְאָדָם [מִשְׁלֵי כז]. גְּמָרָא: **[כ]** מְשׁוּם דְאִמְרִינן לֹא בַעֲלָה מִיִּת לֹא חֲמִיָּה מִיִּת, וְהָא דְקִאֲמַרְהָ הָכִי לְקִלְקוּלָא לְחַמּוּתָה הִיא דְקִא מְכֻוֹנָה, סְבָרָה, לְבַתֵּר שְׁעַתָּה כְּשִׁיטוּב בַּעֲלֵי וּבַעֲלָה תִדְחָה לְחַרְפּוֹת וְלֹא תִיִּתִי לְטָרְדוֹן. וְאִיִּצְטְרִיד לְאִשְׁמוּעִינן בְּצָרָה וּבְחַמּוּתָה כּוֹי כְּדִאִיתָא בְּגָמָרָא: **[כא]** קִדֵּשׁ כּוֹי גִזְל. אוֹקִימָנָא בְּגָמָרָא דְוִקָא קִדֵּשׁ בְּבִיָּאָה דְאִסוּרָא דְרַבְּנָן עַבְד, בְּהָא סְבַר רַבִּי עֲקִיבָא דְקִנְסוּהוּ רַבְּנָן, אָבֵל קִדֵּשׁ שְׁלֹא בְּבִיָּאָה מוֹדָה. וְגִזְל נָמִי דְוִקָא הוֹאִיל וְאִסוּרָא עֵבִיד, אָבֵל לְקַח מְקַח מוֹדָה. וְתִנָּא קִדֵּשׁ לְהוֹדִיעָד כַּחוּ דְרַבִּי עֲקִיבָא כּוֹי, וְגִזְל לְהוֹדִיעָד כַּחוּ דְרַבִּי טַרְפוֹן, דְאֶף עַל גַּב דְאִסוּרָא דְאוֹרִיתָא לֹא קִנִּים: **[כב]** וּמִסְתַּלֵּק. לְאוּ דְוִקָא בִּינִיָּהוּ דְשְׁקִלֵי לְהוּ כְּלָהוּ וְאִזְלֵי דְהָא לְדִידוֹן מְסַפְקָא לָן לְמִי הִיא הַכְּתָבָה וְהוּי כְּסַפְק הַנוּחַ דְלֹא יִטַּל אֶלָּא יָנִיחַ עַד שְׁיִתְבַּרַר מִי הִם הַבְּעָלִים. גְּמָרָא:

פרק טו - משנה ט

[כג] אֵינָה כּוֹי. וְלֹא מְהִימָנָא בְּמַגוּ דְעֵדִין קִיָּם דְהָא רַב נָשִׁים מְתַעֲבָרוֹת וְיוֹלְדוֹת, מְשׁוּם דְאִיכָא מַעוּט דְמַפִּילוֹת וְחִזְקָה דְקִיָּמַת לִיבּוּם כְּנֶגֶד הָרַב: **[כד]** וְחוֹלְצָת. וּבְרִישׁ פֶּרֶק דְלִקְמֹן בְּגָמָרָא מוֹקִמִין לְמִתְנִיתִין בְּגִירוּשָׁה דְפְסוּלָה לְכַהֲנָה, אִי נָמִי בְּאִמְרָה אֲנִי וְהוּא נְחַבְּאֵנוּ בְּמַעֲרָה וְאִין אִישׁ עֲמָנוּ לְבֹא וּלְהַעֲיִד, דָּאִם לֹא כּוֹן לֹא תַחֲלֵץ אֶלָּא תִתְעַגּוֹן:

פרק טו - משנה י

[כה] שָׁאִין כּוֹי. כְּדַפְרֵשׁ הָר"ב בְּמִשְׁנֵה דְלַעֲיִל וְלֹא מֵתָה אַחוּתֵי כּוֹי דְלֹא מְקַלְקְלָה בְּהַכִּי, הַלְכָּךְ לֹא דִיקָא וּמְנַסְבָּא. וְכַתְּבַתְּ הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הָאֲמִינוּ עַד אַחַד אֶלָּא מְשׁוּם הַתֵּרֵת עֲגוּנָה. (עד פארו), וְטַעְמָא דְאִיתְתָּא דִיקָא הוּא:

טז

פרק

פרק טז - משנה א

[א] לֹא תִנְשֵׂא. דָּאָף עַל גַּב דְּרַב נָשִׁים מִתְעַבְרוֹת וְיוֹלְדוֹת וְאִם כֹּן שְׂיִלְדָּה צָרְתָּה וְלֹד שֶׁל קִימָא מִתְתַּרְת אִשָּׁה זֹו לְשׁוּק, מְכַל מְקוֹם אִיכָּא מַעוּט דְּמִפִּילוֹת, וְחִזְקָה שְׂאִסוּרָה לְשׁוּק דְּבְחִזְקָת יְבוּם קִימָא כִּיּוֹן דְּאִית לָהּ יָבָם, וְסַמָּךְ מַעוּטָא לְחִזְקָה וְהוּהוּ לִיָּה פִּלְגָּא וּפִלְגָּא, דְּחִזְקָה לֹא עֲדִיף כִּי רַבָּא, וְאִין צְרִיךְ לִזְמַר דְּאִתְיָא כְּרַבִּי מְאִיר דְּחִישׁ לְמַעוּטָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְכֹן נִרְאָה דַּעַת הָר"ב: **[ב]** הִיא צָרְתָּה. צָרְתָּה מִיֵּתֵר הוּא. וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא הָא קָא מְשַׁמַּע לָן לְהָא צָרְתָּה הוּא דְּחִישִׁינָן, לְצָרָה אַחֲרִיתָא לֹא חִישִׁינָן. פִּרְשׁ רַש"י אִינָה חוֹשֶׁשֶׁת שְׂמָא אִשָּׁה אַחֲרֵת נְשָׂא: **[ג]** מִלְּאָה. דְּכִיּוֹן שְׂיִצְאָה מִלְּאָה וְעֵבֶר זְמַן לְדַתָּה אִין אוֹמְרִים שְׂמָא הַפִּילָה, דְּהוּהוּ לִיָּה כְּמִיתָה, וְאִסִּיקָנָא בְּפָרְק כָּל הַגֵּט דְּלִמָּא מֵת לֹא חִישִׁינָן, וְכִיּוֹן שְׂנַסְתִּילֵק מַעוּט מִפִּילוֹת וְחִזְקָה ^[דְּאִסוּרָה לְשׁוּק] לֹא נִשְׂאָר כָּאן אֶלָּא סִפֵּק דְּמַחְצָה זְכָרִים וּמַחְצָה נְקִבוֹת, וְלִפְיֵךְ חוֹשֶׁשֶׁת. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

פרק טז - משנה ב

[ד] עדים. פרוש בעדות המועיל לה, והינו עד אחד: **[ה] נתיבמו.** ארישא קאי, שאין להם לא עדים ולא בנים. רש"י: **[ו] ומתו.** דאלו נתגרשה מתרת לזר. הרמב"ם. שאפלו היה בעל חברה קיים אסורה לו מפני שהיא גרושת אחיו, ומירי שמתו בלי בנים, דאי לאו הכי מתרת לעלמא מהאי טעמא גופיה. המגיד: **[ז] הואיל כו'.** דהואיל ואנסיבא לא מקלקלא נפשה, ולא פליג בפרק דלעיל משנה ז', דהתם באה להעיד על חברה, אבל הכא עקר עדותה על עצמה וממילא נאמנת אצרתה. תוספות:

פרק טז - משנה ג

[ח] פרצוף. הם הלחיים עצמם. ואין משגיחין לא על העינים ולא על הפה. רבנו ירחם: **[ט] אף על פי כו'.** פרוש שאינו סימן מבחק ביותר, כגון קטן או ארד או חור וסמק ואפלו שומא. אבל בסימן המבחק ביותר, כגון שהיה לו חסר או יתר באחד מאבריו, מעידין עליו. פוסקים: **[י] ובכליו.** אפלו סימן מבחק לא, דחישנין לשאלה: **[יא]** ואפלו במקום שאינו יכול לחיות, דחישנין שמה בסכין מלבנת היה, שמתוד המכוה מתרפא. גמרא: **[יב] וצלוב.** ותלית אותו על עץ [דברים כא] תרגום ותצלב תיה על צליבא:

פרק טז - משנה ד

[יג] ואמרו לו לרבי מאיר אין מזכירין מעשה נסים, דמדלא נים שלשה ימים אי אפשר לו לחיות. ורבי מאיר אפשר דמיסרד באבנים שבמים ונים פורתא. גמרא: **[יד] רגלו.** פרוש שקשרוהו ברגלו ושלשלוהו, דאם לא כן חוששין זה הלד לו ממקום זה ורגל זה מאדם אחר. הרשב"א. ואי מירי בשיש להם סימן מבחק ברגלו, לא בעינן קשרוהו ברגלו, ועין תוספות יום טוב: **[טו] תנשא.** לפי שנעשה טרפה בכך ואינו יכול לחיות. ולא התירוה אלא לאחר שנים עשר חדש, לפי שטרפה אינו חי שנים עשר חדש. הרמב"ן והרשב"א. עין תוספות יום טוב:

פרק טז - משנה ה

[טז] ומתניתין הכי פרושא, הרי אנו הולכים לבתינו, שבאנו מלספד. תוספות: **[יז]** מתפון. לשון רש"י לעדות. וכן כתב נמוקי יוסף. ומשמע דאלו נתפון להתיר לא. וצריך עיון: **[יח]** מתפון. בין להתיר, שאמר איש פלוני מת השיאו את אשתו, ובין להעיד, שאמר מת סתם, אלא היכי משפחת לה דנאמן דהא קתני אם כו', במסיח לפי תמו, כי ההוא דהנה קאמר ואזיל מאן איכא בי חיואי שכיב חיואי. גמרא:

פרק טז - משנה ו

[יט] לאור כו'. שלא ראוהו אלא לאור הנר או לאור הלבנה. נמוקי יוסף: **[כ]** רש"י. ונראה לי שהוא שם משאל מבת קול שזכר הרבה פעמים בדברי רבותינו זכרונם לברכה, שהוא קול שנשתמשו בו לאחר שפסקה הנבואה. ולי נראה שנקרא בת קול לפי שאינו קול לו קול אליו והוא במדרגה למטה, ולכך קראוהו בת קול, שהיא כבת לאביה, ולפי שהלכו ולא מצאו אדם שם השאילו לו שם זה, אבל לפי האמת אנו דנין שהיה שם אדם והלך לו. ועין תוספות יום טוב: **[כא]** אני כו'. נראה לי דהכי נמי בעינן שיאמר גם כן ממקום פלוני כמו רישא. ועין תוספות יום טוב:

פרק טז - משנה ז

[כב] ונראה לי שהיא מלשון נאום, כמו ונאומתי, והאל"ף נבלע כדין אותיות יהו"א: **[כג]** והרציתי. לשון הרצה דברים לפני רבן יוחנן בן זכאי. ונראה לי שהמלה ארמית, מלשון [משלי ו] והקיצות היא תשיחך, תרגום תהוי רצך: **[כד]** דגויה היתה, ושהיתה בוכה כשראתה אותם קדם שאמרו לה איה חברנו, דאי לאו הכי לא הוה לפי תמה. גמרא: **[כה]** מקלו כו'. הרי שלא עליה סמכו, אלא לפי תמה הסיחה והביאה להם מקלו ותרמילו.